

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

2016

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

**Program rozvoja obce Belža je vlastníctvom, imaním obce Belža.
Program rozvoja obce Belža je autorským dielom združenia slovedu, o.z.
Autorské práva na systém, formu a obsah spracovania a zoradenia jednotlivých informácií
sú vyhradené pre spracovateľa projektu – združenie slovedu, o.z. a sú jeho vlastníctvom.
Akékoľvek zneužitie autorského práva fyzickou alebo právnickou osobou, kopírovanie celku,
alebo jeho jednotlivých častí, alebo iné zneužitie má za následok trestnoprávnu zodpovednosť!**

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Názov:	Program rozvoja obce Belža na roky 2016 – 2022
Územné vymedzenie :	Košický samosprávny kraj Obec: Belža
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PRO:	11. 1. 2016
Dátum platnosti:	11. 1. 2016
Publikovaný verejne:	11. 1. 2016
Spracovateľ:	slovedu, občianske združenie Jesenná 6, 040 01 Košice, IČO: 42247438 Registrácia: Ministerstvo vnútra SR VVS/1-900/90-391 53

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

OBSAH

ÚVOD		5
	1. PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA	5
	1.1 ÚČEL PROGRAMU ROZVOJA OBCE A JEHO PRÍPRAVA	5
	1.2 ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE	5
	1.3 HARMONOGRAM SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE	6
	1.4 VÝCHODISKOVÉ KONCEPČNÉ DOKUMENTY	6
	1.5 ZOZNAM ANALYZOVANÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV	6
	1.6 HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR	6
	1.7 OSNOVA AKTUALIZOVANÉHO PROGRAMU ROZVOJA OBCE	7
A	ANALYTICKÁ ČASŤ	8
	2. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCE	8
AI	ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA	10
	3. KRAJINA	10
	4. OBYVATEĽSTVO	11
	5. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ A ZÁZEMIE	12
	6. ŠKOLSTVO	13
	7. EKONOMIKA A RIADENIE SAMOSPRÁVY	13
	8. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	14
	9. KULTÚRA A ŠPORT	15
	10. STAV PROJEKTOVEJ PRIPRAVENOSTI	16
	11. ZHODNOTENIE VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE	16
AII	ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA	17
	12. EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMESTNÁVATELIA V OBCE	17
	13. NEPODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY	18
	14. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	19
	15. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	19
	16. HISTORICKÉ A KULTÚRNE PAMÄTIHODNOSTI, PRÍRODNÉ ÚKAZY A POZORUHODNOSTI	20
	17. ZHODNOTENIE VONKAJŠÍCH VPLYVOV OBCE	20
AIII	ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA A SWOT	21
B	STRATEGICKÁ ČASŤ	23
	18. VYMEDZENIE POJMOV	23
	19. VÍZIA OBCE	24
	20. PRIORITY A CIELE	24
C	PROGRAMOVÁ ČASŤ	30
	21. PREHĽAD OPATRENÍ	30
	22. INDIKÁTORY OPATRENÍ	38
D	REALIZAČNÁ ČASŤ	40
	23. MANAŽMENT PROGRAMU ROZVOJA OBCE	40
	24. MONITOROVANIE A HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE	41
	25. KOMUNIKÁCIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE	43
	26. AKČNÝ PLÁN NA ROKY 2016 - 2017	43
E	FINANČNÁ ČASŤ	45
ZÁVER		45
	ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	46

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

ÚVOD

Obec Belža plánovanie svojho rozvoja deklarovala tým, že má záujem transparentne pripraviť a následne obecným zastupiteľstvom schváliť kvalitný a kvalifikovaný Program rozvoja obce pre programovacie obdobie 2014 – 2020 s presahom 2 roky, v nadväznosti na aktuálnu legislatívu, ako aj v nadväznosti na priority a ciele Stratégie Európa 2020.

Program rozvoja obce Belža je koncepčný dokument, ktorý hodnotí predchádzajúce obdobie z hľadiska naplnenia plánovaných cieľov, popisuje kľúčové javy v obci, hodnotí ich a navrhuje k nim dlhodobé priority a opatrenia. Ich realizácia by mala viesť k pozitívnemu rozvoju daného územia. Program rozvoja odpovedá na otázku, ako naďalej koordinovať činnosť vo vnútri obce, aby sa dosiahlo riešenie problémov, ktoré sú spoločné pre všetkých obyvateľov obce. Program rozvoja obce je materiálom, ktorý vychádza zo znalosti daného územia, starostlivo mapuje jeho zdroje a usiluje o dosiahnutie „verejného prospechu“. Zároveň využíva silné stránky a príležitosti a minimalizuje slabé stránky v prospech stanovenia reálnych cieľov.

1. PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

1.1 ÚČEL PROGRAMU ROZVOJA OBCE A JEHO PRÍPRAVA

Kľúčovou ambíciou pri príprave aktualizácie Programu rozvoja obce je skutočnosť, že využitie finančných, materiálnych a ľudských zdrojov je limitované a je potrebné ich užívanie plánovať tak, aby z toho mala obec a jej obyvatelia čo najväčší úžitok. Skúsenosť z predchádzajúcich rokov potvrdila, že šikovným manažmentom sa to dá.

Program rozvoja obce Belža do roku 2022 je strednodobým plánom pre pokračovanie naštartovaných dlhodobých procesov, ktoré vedú ku zlepšeniu sociálno-ekonomických podmienok života obce a jej obyvateľov. Je návodom pre individuálne projekty obce, jej podnikateľského zázemia, spolkov, či záujmových organizácií pri spoločnom úsilí o vlastný rozvoj. Program rozvoja obce slúži ako podklad pre zdôvodňovanie finančných potrieb pri využívaní štátnych zdrojov a súčasne je potrebnou podmienkou k získaniu dotácií z fondov Európskej únie (EÚ).

Starosta obce Belža poveril spracovaním rozvojového dokumentu obce odborníkov občianskeho združenia slovedu, ktoré sa dlhodobo zaoberá aktivitami v prospech obcí. Spoločne stanovili pracovnú aj riadiacu skupinu. Kľúčovým partnerom spracovateľa sa stalo obecné zastupiteľstvo. Obecné zastupiteľstvo prihliadalo na záujmy rozvoja obce, ale aj na záujmy podnikateľov a ďalších subjektov, ktoré priamo aj nepriamo svojim pôsobením ovplyvňujú rozvoj obce a regiónu. Spracovatelia pri návrhu stratégie obce vychádzali aj z volebného programu, vďaka ktorému starosta vyhral komunálne voľby v novembri 2014. O zámeroch rozvoja obce, ktoré boli sformulované vo volebnom programe sa viedli verejné diskusie na viacerých zhromaždeniach a obyvatelia tieto zámery podporili. Program rozvoja obce tak svojim reálnym obsahom zodpovedá potrebám obce, ale aj potrebám jednotlivých subjektov v nej pôsobiacich.

1.2 ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

NÁZOV DOKUMENTU	Program rozvoja obce Belža na roky 2016 - 2022
FORMA SPRACOVANIA	Program rozvoja obce Belža je spracovaný „na kľúč“ s podporou reprezentantov zúčastnených na jeho tvorbe a spracovaní. Pri spracovaní Programu rozvoja je použitá kombinácia expertnej a komunitnej metódy, kde návrhy častí Programu rozvoja boli doplňované, pripomienkované poslancami s cieľom dosiahnuť maximálnu dohodu o rozvoji obce. Zdrojom informácií bol obecný úrad, Štatistický úrad, Katastrálny úrad a ďalšie. Spracovatelia vychádzali z poznatkov od manažmentu obce, využili získané iniciatívne návrhy zo stretnutí s riadiacou skupinou a s pracovnou skupinou. Program rozvoja obce je v súlade s koncepčnými dokumentmi vyššieho územného celku aj v súlade s aktuálnou legislatívou.
RIADENIE PROCESU SPRACOVANIA	Proces spracovania aktualizácie Programu rozvoja obce koncepčne aj metodicky riadil spracovateľ: slovedu, o.z. Manažéri za spracovateľa: JUDr. Monika Jurčová

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

	Ing. Alžbeta Naďová Riadiaca skupina: Ing. Ondrej Pravda Mgr. Katarína Hurdiková Mgr. Kamila Slobodníková Pracovná skupina: Ing. Ondrej Pravda Mgr. Katarína Hurdiková Mgr. Kamila Slobodníková
OBDOBIE SPRACOVANIA	Program rozvoja obce bol spracovaný v období november - december 2015
FINANCOVANIE SPRACOVANIA	Program rozvoja obce bol spracovaný v nadväznosti na Zmluvu o dielo medzi obcou a spracovateľom za dohodnutú cenu za dielo.

Zdroj: spracovateľ

1.3 HARMONOGRAM SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

TERMÍN: november - december 2015	XI	XII
Úvod		
Analytická časť		
Strategická časť		
Programová časť		
Realizačná časť		
Finančná časť		
Záver		

Zdroj: spracovateľ

1.4 VÝCHODISKOVÉ KONCEPČNÉ DOKUMENTY

Právnym rámcom spracovania Programu rozvoja obcí sú ustanovenia zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Rovnako dôležitým východiskom pre Program rozvoja obce je viacročný rozpočet obce, strategická časť Programu zohľadňuje aj Územný plán obce Belža.

1.5 ZOZNAM ANALYZOVANÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV

NÁZOV DOKUMENTU	PLATNOSŤ DOKUMENTU	ÚROVEŇ DOKUMENTU	ZDROJ
Stratégia Európa 2020 a Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020	2020	nadnárodná	www.mindop.sk
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR)	2030	národná	www.mindop.sk
Integrovaný regionálny operačný program „IROP“	2020	národná	www.mindop.sk

Zdroj: spracovateľ

1.6 HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR

Obec Belža doteraz nemala spracovaný Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Napriek tomu obec prešla viacerými pozitívnymi zmenami a realizovala viaceré rozvojové projekty, ktoré významným spôsobom skvalitnili život obyvateľov aj návštevníkov obce, regiónu a jeho okolia.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Vďaka aktívnemu manažmentu sa obec zapojila do prípravy a následnej realizácie viacerých investičných projektov a grantov, ktoré by bez takejto finančnej pomoci nebolo možné realizovať. Obec úspešne využila nenávratné finančné prostriedky a ďalšiu grantovú pomoc v prospech vlastného rozvoja a mohla tak realizovať prioritné investičné aktivity, na ktoré by veľmi ťažko vedela vyčleniť finančné prostriedky z vlastných zdrojov. Aktuálny stav rozvoja obce v porovnaní so stavom pred rokom 2004 možno hodnotiť ako výrazný posun kvality života jej obyvateľov aj ako kvalitatívny posun zázemia, ktoré obec pre svojich občanov zabezpečuje. Úlohou Programu rozvoja obce a jej strategickej časti je tento stav udržať a naďalej rozvíjať. Prehľad najväčších realizovaných investícií je uvedený v tabuľke:

Tabuľka Hodnotenie realizovaných investícií za posledných 5 rokov

NÁZOV PROJEKTU	CELKOVÁ VÝŠKA INVESTÍCIE*	ZDROJE FINANCOVANIA	CELKOVÁ VÝŠKA DOTÁCIE*	POUŽITÉ VLASTNÉ ZDROJE*	ROK REALIZÁCIE
Pevnosť Belžanských priateľov (verejný park s hernými prvkami)	3 319,39	Karpatská nadácia RWE GROUP	2 655,00	20%	2010
Verejný rozhlas rekonštrukcia	7 943,00	EUSTREAM Nadácia SPP	7 943,00	0%	2013 - 2014
Krásne srdce dediny (verejný park s ohniskom)	920,00	Nadácia SPP	850,00	10%	2015

*uvádzané v €

Zdroj: obec Belža, 2015

1.7 OSNOVA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Program rozvoja obce formuluje aktuálne kľúčové problémy obce, jasne definuje jej strategické ciele, rozvojové priority a opatrenia. Navrhuje rad na seba nadväzujúcich krokov, ktorými sa koordinuje činnosť vo vnútri obce tak, aby sa dosiahlo riešenie problémov v prospech obyvateľov. Program rozvoja obce je spracovaný v zhode s programovými princípmi Európskej únie, ktoré kladú dôraz na plánovanie a súlad medzi názormi verejnej správy, podnikateľského a občianskeho sektora. Program rozvoja je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia aj kultúrneho dedičstva. Jeho obsahová štruktúra zodpovedá aktuálnym potrebám a člení sa na

- Úvod
- Analytická časť
- Strategická časť
- Programová časť
- Realizačná časť
- Finančná časť
- Záver
- Prílohy

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

A. ANALYTICKÁ ČASŤ

2. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCI BELŽA

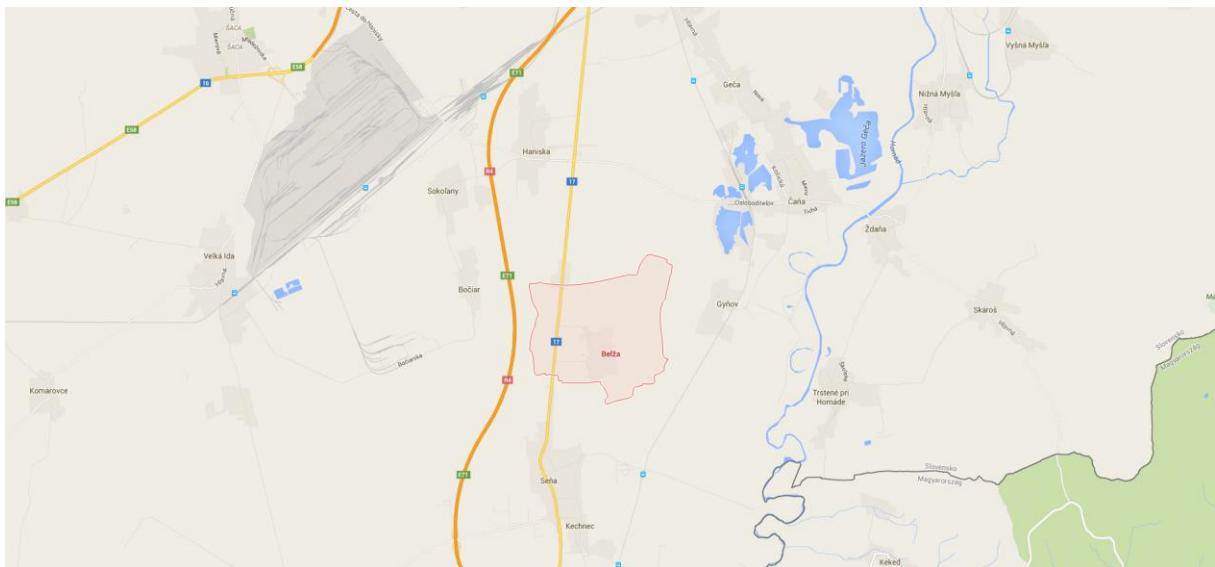
2.1 PREHĽAD ZÁKLADNÝCH ÚDAJOV

Katastrálna výmera obce: **549 ha**

Počet obyvateľov k 30. 11. 2015: **411**

2.2 GEOGRAFICKÁ POLOHA OBCE

Obec Belža leží v nadmorskej výške 185 m juhovýchodne od krajského mesta Košice na vedľajšej ceste, ktorá ústi do niekdajšej hlavnej cesty v smere Košice – štátna hranica s Maďarskou republikou. Kedysi bola táto hlavná cesta preťažená tranzitnou kamiónovou dopravou, dnes je využívaná rýchlostná cesta R4 postavená západným smerom od tejto cesty. Kataster obce sa rozprestiera na južnom konci Košickej kotliny neďaleko úpätia Sianskych vrchov. Obcou preteká riečka Belža. Územie je zatriedené do mierne teplej, mierne suchej oblasti s chladnejšou zimou, ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozpätí 600 - 700 mm, nie je v záplavovom pásme.

Obrázok 1 Mapa polohy obce Belža

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

2.3 HISTÓRIA OBCE

Prvá písomná zmienka o obci je v listine z roku 1232. Podľa nej kráľ Ondrej II potvrdzuje Andrejovi, kúpu zeme Belže od Petra, syna Kayla. Okrem toho kráľ dáva Andrejovi aj územie, ktoré je vykrojené zo zemí Belža, Ketenteu a Seňa. Zastavme sa pri osobnosti Micola z Belže. Okrem toho, že vieme, že v tejto zemi žil v roku 1257, spomína sa aj v ďalších stredovekých listinách. Žiaľ, v nedatovaných. Jedna z nich je dokumentom „pro memoria“, druhá bola vydaná kráľom Ladislavom. Tento vládol v rokoch 1273 až 1290. Spomínanou písomnosťou vyhlasuje, že dedičnú zem Belža, ktorá v tom čase patrila zemanom z Belže (Mikulatovi, jeho bratovi Andrejovi, Michalovi, jeho bratovi Artheusovi a Adrianovi), neodoberie a nedaruje Petrovi, synovi Juraja. Z listiny vyplýva, že Peter, syn Juraja a to kráľa žiadal a to dokonca spôsobom, ktorý zaváňal podvodom. Podľa údajov, ktoré poskytol kráľovi, mala byť Belža zem prázdna, čiže zem, ktorej majitelia vymreli bez potomkov. To z toho dôvodu, lebo zem žijúcich zemanov kráľ darovať nemohol.

Pokiaľ je prvý majiteľ Belže známy z roku 1257, je nutné si uvedomiť, že už v tejto listine sa píše o dedičnej zemi, takže prvovlastník ostáva neznámy a ide o miesto a možno aj s oveľa starším osídlením, ako je uvedený dátum na listine. Belža sa na spomínanej listine označuje ako Bilsa, pričom sa nespomína Abaujská stolica. Ako dôkazové informácie o tom, že išlo skutočne o terajšiu Belžu, historik Varsik považuje napríklad správ o tom, že na výpravu do Štajerska sa Micol vybral so županom Merhardom. Župan Merhard pochádzal z rodu Aba a v rokoch 1246 až 1257 bol županom Ujvárskej stolice (de Nouo Castro). Okrem iného držal aj obec Veľká Ida a v roku 1251 sa pripomína ako západný sused zeme Bočiar, v roku 1267 ako západný sused zeme Haniska. Bol teda aj susedom Micola z Belže. Spomínaná nedatovaná listina „pro memoria“ poskytuje informácie o tom, že Micol so svojim bratom Andrejom boli citovaní mag. Eduľom. I to jasne svedčí, že Micol teda pochádzal z Belže. Micol a jeho príbuzní držali Belžu ešte aj za vlády kráľa Ladislava, avšak nakoniec predsa asi len vymreli. Môžeme sa to domnievať na základe písomnosti, podľa ktorej v roku 1280 získal Belžu palatín Finta z rodu Aba od Meňadika, syna Jána a Marcela, syna Štefana za zem „Velicha Palagia“, ktorá sa nachádzala v blízkosti užhorodského hradu. Palatín Finta však umrel v roku 1282, taktiež bez potomkov.

V roku 1289 Belžu vymenili Eliáš a Ján, synovia Štefana z Belže s komesom Heynom. Podľa uvedených informácií bola Belža už v 2. polovici 13 storočia vyvinutá dedina. V roku 1270 sa pri opise hraníc majetkov Čane a Vyšného Gyňova uvádza ako dedina susediaca s Gyňovom. Existuje aj listina, ktorej datovanie uvádza rok 1262. Opisujú sa na nej hranice Kokšova, pričom sa tam uvádza cesta, ktorá ide z Belže do Šebastoviec.

Poznáme aj písomnosť z roku 1290. Táto uvádza, že pri delení majetkov temanov z Gyňova, presnejšie pri opise hraníc delených majetkov, hranice tejto zeme siahajú až k zemi jobagioni hradu, ale samotná dedina Belža už v roku 1257 a asi aj dlhší čas predtým držali zemanovia. Obec patrila zemanom aj v 14. a 15. storočí. Ak však vezmeme do úvahy staršie údaje a údaje z 15. storočia, dedina sa pravdepodobne dosť vyludnila, o čom svedčí zápis, že v roku 1427 tu bola len jedna porta, čiže tu žilo 5 až 30 ľudí. Jej majiteľom bol Šebastián z Belže. Okolo polovice 15. storočia sa v rámci chotára obce vytvorili 3 samostatné obce a to: Kapolna Belža, Sziget Belža, Sándor Belža. Napriek tomu že všetky tri Belže sa vyvíjali ako rovnocenné samostatné osady, ich centrom sa stala Kapolna Belža (názov získala od kostola, ktorý sa spomína už v roku 1472). Spomínané obce sa prvýkrát zlúčili do jednej obce v prvej polovici 17. storočia, ale nie na trvalo, lebo následne sa opäť rozvíjali samostatne. Definitívne sa zlúčili v roku 1888. Od týchto rokov sa datuje aj vznik pečatidla, ktoré sa dodnes zachovalo v Krajinskom archíve v Budapešti. V strede pečatného poľa z pažite vyrastá vo dvoje rozvetvený košatý strom, pred ktorým stojí býk, symbolizujúci možno aj miestne dobytkárstvo. V poli pažite je vodorovne položený lemeš s čerieslom. Pečatidlo bolo podkladom pre zhotovenie erbu obce Belža.

V 17. storočí bola obec z väčšej časti zničená Turkami a kuruckými vojskami. Za prvej československej republiky sa zlepšilo hmotné postavenie roľníkov v dôsledku získania pôdy a to parceláciou po meliorácií potoka v roku 1929. Po viedenskej arbitráži v novembri 1938 pripadla obec pod maďarskú okupáciu. Počas 2. svetovej vojny bola obec ťažko skúšaná a veľmi poškodená. Oslobodená bola 19. januára 1945. Archeologický výskum po roku 1950 dokázal existenciu staroslovianskej osady a straslovianskeho hradu medzi Belžou a Gyňovom (vyvýšenina medzi Belžanským potokom a potokom Sartoš). V roku 1957 bola obec elektrifikovaná, čo pre občanov bolo veľkým prínosom. V roku 1975 bol postavený kultúrny dom. V roku 1990 bola obec plynofikovaná. V roku 1991 sa začala výstavba vodovodu a kanalizácie. Ide o náročnú akciu najmä po finančnej stránke a po dokončení poslúži občanom k zlepšeniu životného prostredia.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

2.4 SYMBOLY OBCE

Od roku 1888 sa datuje vznik pečatidla, ktoré sa dodnes zachovalo v Krajskom archíve v Budapešti. V strede pečatného poľa z pažite vyrastá vo dvoje rozvetvený košatý strom, pred ktorým stojí býk, symbolizujúci možno aj miestne dobytkárstvo. V poli pažite je vodorovne položený lemeš s čerieslom. Pečatidlo bolo podkladom pre zhotovenie erbu obce Belža (Obrázok 2). Erb v súčasnosti nie je zapísaný pod signatúrou v Heraldickom registri Slovenskej republiky. Obec nemá vlajku.

Obrázok 2 Erb obce

2.5 ZAČLENENIE OBCE DO MIKROREGIÓNU

Belža je súčasťou mikroregiónu a členom Regionálneho združenia obcí Hornád. Združenie vzniklo v roku 1996 registráciou na Ministerstve vnútra SR. Hlavným cieľom tejto neziskovej organizácie je príprava, presadzovanie a realizácia spoločných cieľov a záujmov v rôznych oblastiach rozvoja a spoločenského života a pre hospodársky a sociálny rozvoj mikroregiónu. Členmi Združenia sú ďalej obce Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa a Ždaňa.

A I. ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

3. KRAJINA

3.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA OBCE A VYUŽITIE KRAJINY

Obec leží v krajinnom podcelku Košickej kotliny. Má rovinatý ráz s nepatrnými rozdielmi v úrovni reliéfu a miernymi vyvýšeninami, ktoré nadobúdali význam pri záplavách Hornádu, ako útočiská drobnej zveri. Obec je obkolesená poľnohospodársky využívanou pôdou. Štruktúra pôdneho fondu je znázornená v tabuľkách. V obci výrazne prevažuje poľnohospodárska pôda, ktorá tvorí takmer 88% celkového pôdneho fondu.

V rámci poľnohospodárskej pôdy najväčšiu rozlohu tvorí orná pôda. V katastri obce sa nachádza takmer 8 % lesov a len necelé 3 % vodných plôch.

Tabuľka Využívanie pozemkov obce

OBEC BELŽA	POĽNO- HOSPODÁRSKE POZEMKY	LESNÉ POZEMKY	VODNÉ PLOCHY	ZASTAVANÉ PLOCHY	OSTATNÉ PLOCHY	CELKOM
	482,22	42,1	16,3	7,92	0,46	549
% k ploche celkom	87,84	7,67	2,97	1,44	0,08	100

Uvádzané v ha.

Zdroj: obec Belža, 2015

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

4. OBYVATEĽSTVO

4.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV

Dlhodobý vývoj počtu obyvateľov vypovedá o stabilizovanom demografickom vývoji obce v sledovanom období. V posledných rokoch je zaznamenaný primeraný, mierny nárast počtu obyvateľov, čo pozitívne ovplyvňuje predpokladaný rozvoj obce. Nárast počtu obyvateľov je dôsledkom toho, že obec dlhodobo vytvára priaznivé podmienky pre mladé rodiny, pripravuje pozemky pre individuálnu výstavbu domov aj realizuje výstavbu obecných bytov. Uvedenými opatreniami sa zastavil odchod mladých rodín do iných obcí za lepšími podmienkami bývania a naopak, aj rodiny, ktoré sa pred časom vysťahovali sa postupne vracajú do obce.

Tabuľka Vývoj počtu obyvateľov v obci

OBEC	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
BELŽA	358	369	385	395	405	407	411

Zdroj: obec Belža, 2015, stav k 30. 11. 2015

V obci prevažujú obyvatelia slovenskej národnosti, najpočetnejšou menšinou sú obyvatelia maďarskej národnosti.

4.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV

V obci je možné sledovať primeraný stav obyvateľov v produktívnom veku ku „seniorom“. O vekovej štruktúre obyvateľov najlepšie vypovedá hodnota indexu starnutia, ktorá v obci dosiahla hodnotu 1,19. Táto hodnota vyjadruje podiel obyvateľov v neproduktívnom veku (60 rokov a viac) ku počtu obyvateľov vo veku 0 - 15 rokov. Aktuálna hodnota indexu vypovedá o stabilizovanom stave obce, so sklonom k miernemu starnutiu populácie, čo je však všeobecný stav v rámci celého Slovenska.

Tabuľka: Zastúpenie vekových kategórií v obci

OBEC	0 – 15 ROKOV	15 – 30 ROKOV	30 – 62 ROKOV	VIAC AKO 62 ROKOV
BELŽA	62	79	193	74

Zdroj: obec Belža, 2015

4.3 VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV

Vzdelanie obyvateľov úzko súvisí so schopnosťami a zručnosťami uplatniť sa na trhu práce. Mimo väčších miest, v regiónoch kde prevažujú menšie obce je vzdelanostná úroveň obyvateľov tradične nižšia, čo prináša riziko vyššej nezamestnanosti. Naopak vyššie vzdelanie obyvateľov prináša vyššie využitie ekonomického potenciálu obce.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov v obci Belža je silne ovplyvnená blízkosťou krajského mesta aj blízkosťou významných zamestnávateľov v oblasti strojárstva a hutníctva. V obci celkovo prevažujú obyvatelia v aktívnom veku so stredným odborným vzdelaním s maturitou, trochu menej početná je skupina obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity. Podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí nie je zanedbateľný a zodpovedá vzdelanostným potrebám regiónu. Najviac vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov je v technických odboroch, v strojárstve a hutníctve, druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia s humanitným vzdelaním univerzitného smeru.

Zo vzdelanostnej štruktúry obyvateľov obce vyplýva, že najväčší podiel majú obyvatelia so vzdelaním v oblasti strojárstva, služieb, obchodu, priemyselnej výroby, najmenší podiel obyvateľov je v poľnohospodárstve. Záujem obyvateľov vzdelávať sa prioritne v týchto odvetviach zodpovedá aj pracovným možnostiam a ponuke trhu práce v regióne a jeho blízkom okolí.

Tabuľka Vzdelanostná štruktúra obyvateľov

OBEC	BEZ VZDELANIA	ZÁKLADNÉ	UČŇOVSKÉ BEZ MATURITY	STREDNÉ ODBORNÉ S MATURITOU	VŠEOBECNÉ STREDNÉ, GYMNAZIUM	VYSOKOŠKOLSKÉ
BELŽA	-	45	94	124	15	51

Zdroj: obec Belža, 2015

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

4.4 ZAMESTNANOSŤ OBYVATEĽOV

Obec Belža sa nachádza v blízkosti U. S. Steel - najväčšieho zamestnávateľa v regióne, v blízkosti priemyselného parku v Kechneči aj v blízkosti krajského mesta Košice. Väčšina obyvateľov obce Belža práve tu nachádza svoje uplatnenie a prácu. Dochádzanie obyvateľov za prácou do vzdialených regiónov či do zahraničia v pravidelných turnusoch preto nie je v obci výrazné.

Napriek viacerým významným zamestnávateľom má obec aj istý počet nezamestnaných, ktorých počet v posledných rokoch kolíše, až mierne klesá. Obec aktuálne zamestnáva na aktivačných prácach jedného aj na dobrovoľníckej práci jedného uchádzača o zamestnanie. Traja uchádzači o zamestnanie si odrábajú dávku v hmotnej núdzi.

Tabuľka Základná charakteristika vývoja nezamestnanosti

OBEC BELŽA	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet nezamestnaných mužov a žien spolu	14	21	17	20	22	18	17
Počet dlhodobo nezamestnaných	14	21	17	20	22	18	17
Počet nezamestnaných absolventov	3	6	1	3	4	3	3
Počet nezamestnaných pred dôchodkom	0	0	0	0	4	2	2

Zdroj: obec Belža, 2015

4.5 DOMOVÝ A BYTOVÝ FOND

S demografickým vývojom obyvateľov v obci a pracovnými príležitosťami v regióne úzko súvisí aj rozvoj individuálnej výstavby a záujem mladých rodín nevystáňovať sa do iných obcí či vzdialenejších centier, ale ostať v obci. Obec dlhodobo venuje pozornosť vytváraniu priaznivých podmienok pre individuálnu výstavbu a rast počtu obyvateľov je primeraný, ale aj dlhodobý. Podobne aj počet domov, ktoré si obyvatelia postavili narastá postupne, primerane, nie nárazovo.

Občania obce žijú v rodinných domoch, čo zodpovedá dedinskému charakteru obce a celého regiónu. Prevažná väčšina obývaných domov je využívaná na trvalé bývanie, len 8 domov je neobývaných. Obec nemá obecné byty, ani v krátkodobom horizonte neplánuje ich výstavbu.

Tabuľka Prehľad domového a bytového fondu

OBEC BELŽA	RODINNÉ DOMY			BYTY V BYTOVÝCH DOMOCH		
	TRVALO OBYVANÉ	PRECHODNE OBYVANÉ	NEOBYVANÉ	TRVALO OBYVANÉ;	PRECHODNE OBYVANÉ	NEOBYVANÉ
	124	2	8	0	0	0

Zdroj: obec Belža, 2015

5. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ A ZÁZEMIE

5.1 ZDRAVOTNÉ A SOCIÁLNE SLUŽBY

V obci sa nenachádza žiadna ambulancia praktického všeobecného lekára pre dospelých, ani pre deti a ani ambulancia stomatóloga či lekára. Za zdravotnou starostlivosťou a špecialistami dochádzajú obyvatelia obce Belža do viacerých obcí: do obce Seňa do ambulancie všeobecného lekára, pediatra, stomatóloga aj do ambulancie špecialistu na internú medicínu. Do obce Kechnec dochádzajú do ambulancie všeobecného lekára, pediatra, stomatóloga, ale aj do ambulancií špecialistov: interná ambulancia, gynekologická, ortopedická, reumatologická, rehabilitačná aj ORL ambulancia. Za ďalšími špecializovanými zdravotníckymi vyšetreniami cestujú do Košíc. Najbližšia nemocnica, pohotovostná služba a rýchla zdravotnícka pomoc je pre obec v Košiciach.

Pre svojich seniorov obec zabezpečuje terénnu starostlivosť formou dobrovoľníckej služby. Táto starostlivosť je zameraná aj na opatrovanie osôb so zdravotným postihnutím. Ďalšie zariadenie pre seniorov s celodennou, alebo stálou starostlivosťou v obci chýba. Obec má ambíciu zabezpečiť aspoň celodennú starostlivosť pre seniorov a vybudovať denný stacionár. V rámci služieb občanom obec poskytuje Kultúrny dom Belža a jeho priestory svojim občanom v oblasti kultúry a športu.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

5.2 OSTATNÉ SLUŽBY A OBCHODY

V obci je dostupný predaj základných potravín a rozličného tovaru. Sortiment predaja v obchodoch je postačujúci, za ďalším tovarom a službami obyvatelia dochádzajú do susedných obcí Čaña, Seňa, prípadne do Košíc. Drobných miestnych podnikateľov, ktorí by prevádzkovali ďalšie predajné služby a rozšírili by sortiment predaja v obci ohrozujú veľké nákupné centrá v Košiciach. V obci sa nachádza reštaurácia, aj pohostinstvo. Obyvatelia obce nemajú k dispozícii bankomat žiadnej banky, ani poštu. Podrobný prehľad ponuky občianskej vybavenosti je uvedený v tabuľke.

Tabuľka Prehľad služieb v obci

OBEC BELŽA	POTRAVINY (POTRAVINY SPOJENÉ SO ZMIEŠANÝM TOVAROM)	PREDAJŇA ZELENINY - OVOCIA	PREDAJŇA S TEXTILOM	PREDAJŇA S OBUVOU	LEKÁREŇ	OPRAVA OBUVI	OPRAVA ÁUT	CUKRÁREŇ	POHOSTINSTVO, REŠTAURÁCIA	INÉ
	ÁNO	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	ÁNO	

Zdroj: obec Belža, 2015

6. ŠKOLSTVO

V obci sa nenachádza materská škola, ani základná škola. Deti a žiaci dochádzajú do predškolských zariadení a do škôl v obciach Seňa, Haniska a hlavne do mesta Košice. Ambíciou obce je v najbližších rokoch zriadiť materskú školu pre približne 10 detí. Je to nástroj, ako podporiť mladé rodiny, aby sa usadili v obci natrvalo.

7. EKONOMIKA A RIADENIE SAMOSPRÁVY

7.1 EKONOMICKÁ KONDÍCIA OBCE

Od kondície a výkonnosti obce vo veľkej miere závisí jej schopnosť prípravy projektovej dokumentácie, prípravy žiadostí a projektov pre nenávratné finančné prostriedky, ale aj schopnosť schválené projekty realizovať. Obec veľmi zodpovedne pristupuje k tvorbe svojho rozpočtu a viacročného rozpočtu, pri čerpaní jednotlivých položiek rozpočtu sa vďaka legislatíve osvedčil systém predbežnej, priebežnej aj následnej finančnej kontroly. Fiskálna decentralizácia nenaplnila očakávania, obec na prenesený výkon štátnej správy nedostáva dostatok zdrojov zo štátneho rozpočtu, ale svojim rozumným prístupom dokázala napriek nepriaznivej situácii aj v pokrízovom období šetrením rozumne hospodáriť. Obec má primerané úverové zaťaženie. V majetku obce sa nachádzajú nehnuteľnosti: budova obecného úradu, kultúrny dom, dom smútku.

Tabuľka Základný rozpočtový vývoj obce

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
VÝVOJ PRÍJMOV							
VÝNOSY Z DAŇOVÉHO ÚRADU	41 935	43 346	47 066	52 209	61 333	66 000	60 000
VÝNOSY Z MIESTNYCH DANÍ	16 780	23 611	13 095	19 589	19 757	18 261	15 000
NEDAŇOVÉ PRÍJMY	11 080	4 378	16 236	21 115	7 498	20 000	20 000
PRÍJMY ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU CELKOM	69 795	71 335	76 396	92 913	88 588	104 261	95 000
NENÁVRATNÉ FINANČNÉ PROSTRIEDKY	0	0	0	0		0	0
ÚVERY Z BÁNK	0	23 979	0			0	0
ŠJ	0						
PREÚČTOVANIE Z PEŇAŽNÝCH FONDŮV	0				6 029	0	0
OSTATNÉ (DARY, GRANTY, ODPREDAJ...)	0		4 734	12 394			
VÝVOJ VÝDAVKOV							

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

VLASTNÝ VÝKON	64 957	64 281	57 420	69 641	63 967	94 383	
PRENESENÝ VÝKON	0	1 572	2 474	2 412	2 412	2 412	2 412
SPRÁVA MAJETKU	2 656	0	17 600	15 831	10 371		
ZÁVÄZKY	1 001,9	814	25 596	0	11 838	11 500	11 500
ŠJ				5 029			
OSTATNÉ (ÚROKY...)		23 979					

Uvedené v €.

Zdroj: obec Belža, 2015

7.2 RIADENIE SAMOSPRÁVY

Po rozdelení niekdajších národných výborov sa na Slovensku vytvorili predpoklady formovania a posilňovania občianskej spoločnosti. Najlepšou cestou, aby sa občan mohol podieľať na spravovaní spoločnosti je decentralizácia moci na nižšie územné jednotky – obce. Dnes môžeme smelo povedať, že územná demokracia má u nás už zakorenenú tradíciu a obce sa stali základnou jednotkou, priestorom, kde ešte obyvatelia majú záujem o veci verejné – obecné.

Obce vo svojej činnosti zabezpečujú originálne – samosprávne kompetencie, a postupnou decentralizáciou v niektorých oblastiach aj prenesený výkon štátnej správy. Rýchly vývoj informačných technológií a potreba okamžitého prístupu k niektorým informáciám a podkladom priniesli výzvu aj pre územnú samosprávu a jej informatizáciu. Obce potrebujú rýchle a efektívne prepojenie na ostatné orgány a inštitúcie verejnej správy a potrebujú získať hodnoverné podklady a informácie od úradov okamžite. Podobne aj občania pre vybavovanie akýchkoľvek záležitostí potrebujú prístup k takýmto portálom. Aktuálne stanovený termín na kompletné „on-line“ prepojenie je záver roka 2016. Obec Belža sa priebežne zapájala do softwarového aj hardwarového vybavenia aj prostredníctvom projektu DEUS a ešte v roku 2015 je on-line prepojená v skúšobnej prevádzke v sieti DCOM.

Výkonným zázemím obecného zastupiteľstva a starostu je obecný úrad, ktorý zabezpečuje potrebné organizačné aj administratívne úkony a priestor komunikácie s občanmi. Pre prenesený výkon štátnej správy majú viaceré obce vytvorený spoločný úrad v Čani. Obec Belža má nedostatočne vybudované a zastaralé technické aj technologické zázemie obecného úradu. Pre obecný úrad sú k dispozícii dva počítače a notebook. Softwarové vybavenie obec nakúpila od viacerých spoločností. V budúcnosti je potrebné investovať aj do softwarového vybavenia, aj do softwarového zabezpečenia agendy úradu obce.

8. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

8.1 STAV TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Obec má pomerne slabo vybudovanú technickú infraštruktúru. Kompletne je v obci dobudovaný zavedený plynovod. Obecný vodovod je pred kolaudáciou, po ukončení ktorej sa v roku 2016 začnú na vodovod postupne pripájať aj domácnosti. Obecná kanalizácia nie je dobudovaná a vybudovaná nie je ani čistička odpadových vôd.

Odber a dodávka tepla je v obci len z lokálnych tepelných zariadení na báze spaľovania plyných palív a v malej miere elektrickou energiou. Rodinné domy sú zásobované pre vykurovanie a prípravu teplej úžitkovej vody väčšinou z vlastných zdrojov tepla a to formou malých kotlov, prípadne ako etážové vykurovanie na báze zemného plynu. Plynofikácia obce veľkou mierou prispela k doriešeniu situácie v zásobovaní teplom. Po komplexnej plynofikácii obce došlo k zmene používaných tuhých palív v prospech ušľachtilých palív, čo je nesporné prínosom v prospech zlepšenia životného prostredia. Obyvatelia využívajú tuhé palivá aktuálne len podľa vývoja cien. Územie obce je napojené na rozvody SPP, a.s., závod Košice.

Systém likvidácie odpadových vôd v obci je nevyhovujúci. Chýba vybudovanie kanalizačnej siete a čistička odpadových vôd. Splašky z nehnuteľností sú odvádzané spravidla do zastaralých septikov a suchých záchodov, ktoré vo väčšine prípadov nie sú dokonale izolované, takže dochádza k znečisťovaniu podzemných vôd a tým aj k zhoršovaniu životného prostredia.

V obci nie sú žiadne výrobné zdroje elektrickej energie. Dodávka a rozvod elektrickej energie je zabezpečovaná Východoslovenskou energetikou a.s., závod Košice. Kapacita tejto rozvodne je dostačujúca, v prípade požiadaviek je technicky realizovateľné jej navýšenie. Rozvodná vzdušná sekundárna sieť v obci je na betónových stĺpoch.

Na území obce existuje pevná telefónna sieť spoločnosti Slovak Telecom a.s., vyhovujúce pokrytie signálom GSM komerčných operátorov nie je dostačujúce. Územie obce je pokryté

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

televíznym signálom, obec nie je napojená na káblovú televíziu. Pripojenie na internet je dobré, internet je bežne prístupný pre obyvateľstvo v dostačujúcej miere, kapacite a rýchlosti. Internetové pripojenie je len cez mobilných operátorov a spoločnosť Telecom a.s.

Obec má vybudované verejné osvetlenie, ktoré je zastaralé a nezodpovedá potrebám energetickej úspornosti. Podobne aj obecný rozhlas je v obci vybudovaný, v rokoch 2013 – 2014 bol rekonštrukciou modernizovaný a zodpovedá súčasným technickým možnostiam a potrebám. V obci chýba kamerový systém za účelom zvýšenia bezpečnosti obyvateľov. Vo vlastníctve obce je 3 211 m miestnych komunikácií a 157 m chodníka. Podrobný stav technickej infraštruktúry v jednotlivých obciach je v tabuľke.

Tabuľka Technická infraštruktúra v obci

OBEC BELŽA	PLYNOVOD	VODOVOD	KANALIZÁCIA	ČOV	OBEČNÝ ROZHLAS	VEREJNÉ OSVETLENIE	SEPAROVANIE ODPADU
	ÁNO	NIE	NIE	NIE	ÁNO	ÁNO	ÁNO

Zdroj: obec Belža, 2015

8.2 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Obec od roku 1995 zabezpečuje za výhodných podmienok pre obyvateľov triedený zber odpadu. V obci je separovaný zber pre komodity papier, zmiešané plasty a pet fľaše, sklo, tetrapak, elektroodpad, kovové obaly a pneumatiky. Odvoz odpadu pravidelne dvakrát mesačne zabezpečuje spoločnosť Fura, s.r.o. V obci sa nenachádza kompostovisko pre biologicky rozložiteľný odpad, výstavbu a prevádzku takého kompostoviska obec v mikroregióne podporí. Zmenami v systéme prístupu k nakladaniu s odpadom je však potrebné sa neustále zaoberať, najmä s ohľadom na možný vznik malých nepovolených skládok, nakoľko časti obyvateľstva ešte stále chýba dostatočné uvedomenie. Obec dbá na to, aby sa v jej katastri nevyskytli žiadne enviromentálne záťaž.

8.3 DOBROVOLNÁ POŽIARNA OCHRANA

Obec nemá dobrovoľný hasičský zbor, ani hasičskú zbrojnicu a v obci nie je ani tradícia dobrovoľných hasičov.

9. KULTÚRA A ŠPORT

Na organizovanie spoločenských a kultúrnych akcií obec využíva kultúrny dom. Jeho technický stav je zastaralý a priestory nie sú efektívne využívané. Obec má ambíciu v nasledujúcich rokoch modernizovať a rekonštruovať budovu a upraviť jej užívanie. V budúcnosti by sa budove kultúrneho domu mohla zriadiť moderná kuchynka, salónik, posilňovňa aj kluby.

Ponuka kultúrnych, spoločenských a športových aktivít je viac-menej tradičného charakteru. V kultúre prevažujú tanečné zábavy, Dni Belže, Deň matiek, Mikuláš, Vianočná akadémia a príležitostné vystúpenia umelcov.

V obci sa konajú športové víkendy a futbalové turnaje. Aj napriek týmto aktivitám občanom chýbajú častejšie športové podujatia pre deti a rodiny.

V obci chýba zázemie pre športovanie, je potrebné vybudovať multifunkčné ihrisko aj ďalšie priestory, kde by celoročne mohli obyvatelia obce športovať. Podobne obyvateľom chýbajú aj ďalšie verejné priestory na stretnutia, oddychová zóna, amfiteáter či obecný parčík s lavičkami a altánkom. Potrebné je rekonštruovať aj centrum obce.

Za ďalšími kultúrnymi, spoločenskými a športovými aktivitami musia občania dochádzať do Košíc.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Tabuľka Prehľad športových možností v obci

OBEC BELŽA	DETSKÉ IHRISKO, ŠPORTOVISKO	ZARIADENÉ FUTBALOVÉ IHRISKO	NEZARIADENÉ IHRISKO, ŠPORTOVÁ PLOCHA	KLZISKO	TENISOVÉ IHRISKO	KULTÚRNY DOM	INÉ
	ÁNO	NIE	NIE	NIE	NIE	ÁNO	NIE

Zdroj: obec Belža, 2015

10. STAV PROJEKTOVEJ PRIPRAVENOSTI

Obec Belža má ambíciu pripraviť pre svoje potreby a investície kvalitné investičné projekty v súlade so schváleným dokumentom Programu rozvoja obce. V súčasnej dobe je pripravený projekt na obnovu strešného plášt'a kultúrneho domu, pripravujú sa projekty na zriadenie kamerového systému v obci, na rekonštrukciu kultúrneho domu v rámci energetickej úspornosti budov aj na jeho elektroinštaláciu. Obec má záujem aktívne sa zapojiť do možností čerpania nenávratných finančných prostriedkov aj pre ďalšie investície, pre ktoré má pripravené čiastkové projekty a manuál podpornej dokumentácie aj z dôvodu, aby nebola potrebná ich následná aktualizácia v reálnom čase ich realizácie. Ďalšie projekty bude obec pripravovať po schválení Programu rozvoja obce v nadväznosti na časovú os jeho plnenia.

11. ZHODNOTENIE VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE

Pre analýzu vnútorného prostredia boli identifikované viaceré kľúčové oblasti, v ktorých spracovateľ sledoval vývoj za posledných minimálne 6 rokov. Hodnotenie vnútorného prostredia je dôležité pre rozpoznanie silných a slabých stránok obce. Pre potreby spracovania Programu rozvoja obce boli identifikované, sledované a vyhodnotené oblasti:

geografia, demografia, vzdelanosť obyvateľov, zamestnanosť obyvateľov, domový a bytový fond, zdravotné, sociálne služby a služby občianskej vybavenosti, školstvo, ekonomika, technická infraštruktúra, kultúra a šport. Spracovateľ v jednotlivých oblastiach hodnotenia uvádza k textu aj prehľadné tabuľky.

Medzi silné stránky obce patrí početné zastúpenie obyvateľov v produktívnom veku, prevaha obyvateľov so vzdelaním pre potreby trhu práce, ochota ľudí vzdelávať sa a rekvalifikovať aj blízkosť priemyselnej zóny. Silné stránky obce možno hodnotiť ako výborný predpoklad pre rozvoj obce.

Naopak, medzi slabé stránky je potrebné zaradiť hlavne nízku podporu podnikania a začínajúcich podnikateľov a nedostatok vlastných finančných možností obce pre väčšie rozvojové investície a aktivity.

Podrobné zhodnotenie silných aj slabých stránok obce je v SWOT.

Tabuľka Zoznam kvantitatívnych a kvalitatívnych dát

Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát			
Oblasť dát /téma	Zdroj dát	Oblasť dát /téma	Zdroj dát
Geografia	obec	Služby	obec
Demografia	obec	Školstvo	obec
Vzdelanosť	obec	Ekonomika	obec
Zamestnanosť	obec	Technická infraštruktúra	obec
Domový fond	obec	Kultúra, šport	obec

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

A II. ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA

12. EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMESTNÁVATELIA V OBCI, MIKROREGIÓNE

12.1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA VÝVOJA NEZAMESTNANOSTI V OBCI

V porovnaní s obcami v iných regiónoch nezamestnanosť v obci Belža nie je katastrofálna. Je to prispelením blízkosti U.S. Steel-u, priemyselného parku v Kechneci aj blízkosťou krajského mesta, kde je ponuka práce rozmanitá. Pomerne nízky počet nezamestnaných, prípadne dlhodobo nezamestnaných sa na rozvoji obce negatívne neodzrkadľuje.

Územie obce Belža podľa územnosprávneho členenia patrí do pôsobnosti Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach, ktorý sa zaoberá aktívnou politikou zamestnanosti. Je miestom vyhodnocovania trhu práce, evidencie nezamestnaných, sprostredkováva zamestnanie, poskytuje poradenské služby a rekvalifikácie.

12.2 PODNIKATEĽSKÉ ZÁZEMIE

Okrem najväčších zamestnávateľov v regióne pôsobia v obci a jej okolí aj menší podnikatelia – fyzické osoby aj obchodné spoločnosti. Z celkového počtu podnikateľov sú len 2 podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú viac ako 5 zamestnancov. Tento fakt je možné odôvodniť tým, že fiškálna politika štátu odrádza podnikateľov zamestnať iných zamestnancov. Pre takéto subjekty je výhodnejšie dohodnúť si na prácu buď ďalších živnostníkov, alebo využiť iné inštitúty mimo trvalého pracovného pomeru.

Tabuľka Typy podnikateľských subjektov v obci

TYP PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU	POČET
Podnikatelia – fyzické osoby	12
Samostatne hospodáriaci roľníci	1
Obchodné spoločnosti	5
Ostatné	0

Zdroj: obec Belža, 2015

Tabuľka Ekonomické subjekty v obci podľa počtu zamestnancov

EKONOMICKÝ SUBJEKT S POČTOM ZAMESTNANCOV	POČET EKONOMICKÝCH SUBJEKTOV TEJTO KATEGÓRIE
bez zamestnancov	13
1 až 5	3
6 až 9	2
10 až 24	0
25 až 49	0
50 až 99	0
100 a viac	0

Zdroj: obec Belža, 2015

12.2.1 ODVETVOVÉ ZAMERANIE PODNIKATEĽOV V OBCI

Dominantným podnikateľským odvetvím sú služby a obchod s prevahou maloobchodu a služieb občianskej vybavenosti. V obci je reštaurácia a pohostinstvo, aj potraviny so zmiešaným tovarom. Absentujú služby cestovného ruchu, ktoré môžu mať v budúcnosti potenciál rozvoja, obec nemá zázemie pre ubytovanie návštevníkov. Podnikateľské subjekty v oblasti základných služieb sú odkázané na zákazníkov z mikroregiónu a preto je veľmi dôležitá aj ich lokalizácia v nadväznosti na migráciu obyvateľov obcí. Naopak, budúce služby v oblasti cestovného ruchu je vhodné efektívne a rozumne lokalizovať. Dobrá konkurencia môže prispieť k skvalitneniu služieb, ale dôležité je aj identifikovať konkurenčné výhody aj nevýhody práve pre tento segment, nakoľko aj toto môže mať výrazný vplyv na ich rozvoj aj rozvoj územia.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Ornú pôdu v katastrálnom území obce obhospodaruje poľnohospodárske družstvo AGRO – VALALIKY, a.s., spoločnosti QUATTRO trade AGRO, s.r.o. a jeden samostatne hospodáriaci roľník. Veľkú časť výmery obhospodarujú aj pôvodní majitelia pôdy. Poľnohospodárska výroba má všeobecne v obci veľké uplatnenie. Občania využívajú svoje záhrady a ornú pôdu na dopestovanie ovocia a zeleniny. Poľnohospodársky pôdny fond tvoria prevažne hnedozeme, miestami erodované, veľmi produkčné.

12.2.2 NAJVÝZNAMNEJŠÍ ZAMESTNÁVATELIA V OBCI A OKOLÍ

Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov z hľadiska optimalizácie nezamestnanosti v mikroregióne patria okrem vyššie spomínaného U.S.Steel-u aj podniky, ktoré sa nachádzajú v priemyselnom parku Kechnec ako sú GETRAG FORD Transmissions Slovakia, s.r.o. a Magneti Marelli Slovakia, s.r.o., V.O.D.S. a.s. a spoločnosť CEOWN BEVCAN SLOVAKIA.

13. NEPODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY

Na označenie nepodnikateľských subjektov, mimovládnych organizácií, spolkov či združení sa na Slovensku zaužíval pojem Tretí sektor. Existencia týchto subjektov a ich zúčastňovanie sa na živote spoločnosti charakterizuje občiansku spoločnosť. V podmienkach územnej samosprávy je to ideálna symbióza, kedy tretí sektor pôsobí v oblastiach, kde dopĺňa manažment samosprávy. Spolkový a záujmový život v obci a v celom mikroregióne má dlhodobú tradíciu.

13.1 MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE

Mimovládne organizácie sú organizácie s právnou subjektivitou vytvorené súkromnými osobami alebo organizáciami, ktoré sa nezúčastňujú na vláde a ani vo vláde nemajú svojich zástupcov (vrátane orgánov územnej samosprávy). Ich mimovládny charakter je daný tým, že štát, ani orgány územnej samosprávy vrátane ich predstaviteľov nemajú nijaký vplyv na vedenie organizácie alebo iné ovplyvňovanie ich činnosti. Mimovládne organizácie sú inštitucionalizované, nezávislé a spravidla zriadené na verejno-prospešné účely. V podmienkach Slovenska sú mimovládne inštitúcie ako nezávislé výskumné, hodnotiace a poradné organizácie, ich pôsobnosť je globálna so zameraním na vybrané odvetvia spoločnosti a riadenia hospodárstva. V obci Belža nepôsobia žiadne významné mimovládne organizácie.

13.2 SPOLKY A ZÁUJMOVÉ ORGANIZÁCIE

Spolková a záujmová činnosť má v obci tradíciu dlhé desaťročia. Občania sa neformálne schádzali na rôznych folklórnych akciách a podujatiach, športových aktivitách a podobne. Neskôr tieto spolky aj inštitucionalizovali. Aj spolky a záujmové združenia sú charakterizované dobrovoľnosťou, nezávislosťou, ale ich ciele ohraničuje okruh ich aktivít. Obec má bohatú tradičnú spolkovú činnosť. Aktuálne je v obci aktívne občianske združenie Belžanskí priatelia, ktorí svoje aktivity zameriavajú na presadzovanie záujmov obyvateľov obce pri príprave a realizácii aktivít zameraných na kultúru a kvalitu života v regióne, združovanie obyvateľov obce k lepšej komunikácii, spoločným aktivitám a vzájomnej pomoci, organizovanie akcie a aktivity pre rozvoj a ochranu kultúrnych hodnôt regiónu, nadväzovanie spolupráce s ďalšími, záujmovo príbuznými organizáciami a združeniami v regióne, organizovanie vzdelávacích podujatí - semináre, prednášky, v oblasti svojho záujmu, vytvorenie centra pre mimoškolské aktivity mládeže, s kladením dôrazu na mravnú výchovu, prevenciu proti používaniu drog a dôležitosť kladných medziľudských vzťahov (voči rodičom, spolužiakom, starším ľuďom ale aj voči sebe samým), podpora vybudovania parku oddychu a zábavy a jeho udržiavanie a zveľaďovanie.

Starosta činnosť spolkov podporuje finančne podľa možností rozpočtu, ale aj nefinančne: pomocou a priestorom pri propagácii, poskytnutím obecných priestorov a podobne.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

14. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Obec leží na ceste III. triedy v blízkosti niekdajšieho hlavného cestného ťahu v smere Košice – štátna hranica s Maďarskou republikou. Táto cesta bola dlhé roky preťažená tranzitnou dopravou. V súčasnosti je odbremenená rýchlostnou komunikáciou R4 postavenou niekoľko sto metrov na západ. Obec Belža nie je prechodnou obcou, cesty využívajú hlavne obyvatelia obce, ostatní touto cestou nemigrujú. Od spustenia prevádzky R4 sa znížili otrasy, hluk aj exhaláty v obci. Obec nepotrebuje vybudovať spomaľovače rýchlosti, ani protihlukové zábrany.

Pre obyvateľov slúži verejná autobusová doprava, je pravidelná a postačujúca. Vlakové spojenie obec nemá.

Miestne komunikácie vyžadujú pravidelnú údržbu a opravu, počet verejných parkovacích miest je postačujúci.

15. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie človeka, tvorí životné prostredie - environment. Je predpokladom jeho ďalšieho vývoja a tvorí ho najmä ovzdušie, voda, pôda, horniny a ďalšie organizmy. Inak povedané, životné prostredie je súbor všetkých činiteľov, s ktorými prichádza do styku živý subjekt, ktorými je obklopený a na ktoré priamo i nepriamo pôsobí. Životné prostredie je jednou z určujúcich zložiek kvality života spoločnosti, logicky tvorí dôležitú súčasť aj pri analýze vonkajšieho prostredia rozvoja obce.

15.1 OVZDUŠIE

Podľa oficiálnych údajov, najväčším bodovým zdrojom znečistenia ovzdušia na Slovensku a tým aj v regióne, kde sa nachádza obec Belža bola ešte pred niekoľkými rokmi akciová spoločnosť US STEEL, ďalej aj Tepláreň Košice či Spaľovňa TKO Košice - Krásna. Oproti minulosti sa situácia výrazne zlepšila, spoločnosti investovali do ochrany životného prostredia a kvalita ovzdušia sa výrazne zlepšila. Emisie sa znížili aj vďaka výstavbe rýchlostnej komunikácie R4, ktorá sa od obce posunula ešte viac na západ. Kvalitu ovzdušia v obci tak ovplyvňujú len domácnosti. Väčšina domov je plynofikovaných. Spaľovaním plynu dochádza síce k produkcii znečisťujúcich látok, ale tie však nespôsobujú znečistenie ovzdušia nad limity povolené zákonom. Trhová ponuka predajcov plynu posunula túto komoditu na úroveň dosažiteľnosti pre všetky domácnosti, preto sa istý čas minimalizovali v obci domácnosti, ktoré využívajú spaľovanie menej hodnotných druhov palív. Spaľovanie tuhých palív sa niekedy prechodne zvýši, ak ich cena na trhu je primerane nízka. U obyvateľov obce nie je výraznejší záujem o využívanie ľahšie dostupných domácich, ekologicky čistých a pritom aj lacnejších palív a energií, ako sú obnoviteľné a alternatívne zdroje energie.

15.2 VODNÉ PLOCHY

Najväčším bodovým zdrojom znečistenia povrchových a podzemných vôd v obci sú domácnosti, nakoľko v obci nie je dobudovaná kanalizácia a domácnosti odvádzajú splaškové vody do zastaralých septikov. Dobudovanie kanalizácie a čističky odpadových vôd je v prioritnom záujme obce na najbližšie roky. Väčšie vodné plochy sa v obci nenachádzajú.

15.3 HLUK

Nadmerný hluk z automobilovej dopravy sa minimalizoval výstavbou rýchlostnej komunikácie R4. Ďalší znečisťovateľ hluku sa v obci, ani v jej blízkosti nenachádza.

15.4 PRÍRODA A KRAJINA

V širšom okolí obce sa nachádzajú tieto vyhlásené maloplošné chránené územia: Natura 2000 – chránené vtáčie údolie Košickej kotliny, v ktorom sa nachádza aj obec Belža na celkovej výmere 174,54 km².

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

V širšom okolí obce sa nachádza aj niekoľko významných biotopov:

- Hornádske meandre
- Trstenský potok
- Sútok Hornádu s Torysou
- Alúvium Oľšavy

16. HISTORICKÉ A KULTÚRNE PAMÄTIHODNOSTI, PRÍRODNÉ ÚKAZY A POZORUHODNOSTI

Celý región Horného Abova je mimoriadne bohatý na archeologické náleziská, počnúc osadou lovcov mamutov pri Barci, cez pohrebisko európskeho významu z mladšej doby bronzovej pri Nižnej Myšli, keltské, rímske a germánske opevnenia v okolí Nižnej Myšle až po odkryté zvyšky stredovekého kostolíka na lokalite Koscelek alebo ruiny Skárošského hradu. Tieto lokality by mohli tvoriť skvelú základňu pre rozvoj tzv. archeoturistiky, ktorej obľuba vo svete prudko narastá.

V obci Belža môžu návštevníci obdivovať:

- „Perši dub“ prvý strom pri vstupe do dubového lesa v Belži (dnes je posledný a jediný dub), vek cca 150 rokov, obvod stromu 385cm, strom máme v našom erbe, na svojom tele má pripevnenú ikonu Panny Márie v štýle byzantskej ikony. Je to chránená pamiatka a musí sa zachovať, pretože je to referenčný bod pre špeciálne mapy (vojenské mapy v mierke 1:75000).
- Dnešný gréckokatolícky chrám zasvätený Nanebovstúpeniu Pána je postavený v barokovo-klasicistickom slohu v roku 1818. Pôvodný chrám, ktorý zanikol, sa spomína už v roku 1472. Jeho donátorom bol gróf Zicchy, majiteľ hradu v Haniske. Pôvodný ikonostas chrámu, bol v druhej svetovej vojne veľmi poškodený a dodnes sa zachovala iba jeho časť. Obyvateľstvo obce je obradovo zmiešané z gréckokatolíkov a rímskokatolíkov.

Región Horného Abova je jedným z doposiaľ málo "objavených" oblastí na Slovensku. Príroda a krajina je v tejto oblasti (najmä v juhovýchodnej časti regiónu) pomerne dobre zachovaná. Údolie Hornádu v tejto oblasti je súčasťou trans-európskej migračnej trasy sťahovavého vtáctva, je to teda ideálna lokalita pre pozorovanie vtáčích ťahov.

V regióne sa nachádza je niekoľko chránených častí prírody: Myšlianske vrstvy, Myšlianska skala, Vyšnomyšlianska mokraď, Nižná Hutka, Trstinové jazero pri Kokšov Bakši. Plánujú sa ďalšie chránené územia, napríklad sútok Torysy a Hornádu, ako aj vytvorenie bilaterálnej chránenej krajinej oblasti Meandre Hornádu. Blízkosť štátnej hranice je silnou motiváciou na spoluprácu s obcami v Maďarsku v rámci Abovskej župy.

17. ZHODNOTENIE VONKAJŠÍCH VPLYVOV OBCE

Vonkajšie prostredie obce je súhrn faktorov, ktoré obec nemôže vôbec ovplyvniť. Naopak toto prostredie ovplyvňuje obec a tá nemá inú možnosť ako sa prvkom tohto prostredia čo najlepšie prispôbiť. Externé prostredie a jeho prvky popisuje STEEP analýza, ktorej úlohou je identifikovať faktory ovplyvňujúce obec, jej projekty a výsledné profitovanie. Jednotlivé faktory môžeme rozdeliť do piatich hlavných kategórií, všetky majú spoločné to, že sa jedná o faktory obcou neovplyvniteľné. Riešenie s nimi spojených problémov bude spočívať v prispôbení sa im tak, aby obec aj napriek nim mohla dosiahnuť stanovené ciele.

Tabuľka STEEP analýza

SOCIÁLNE	TECHNOLOGICKÉ	EKONOMICKÉ	EKOLOGICKÉ	POLITICKÉ
Demografické zmeny	Vývoj technológií	Nové pracovné príležitosti	Nové trendy ochrany životného prostredia	Politika vlády v konkrétnej oblasti
Zmeny potrieb obyvateľov	Dostupná technológia a využívaná technológia	Využívanie ďalších zdrojov z EÚ	Európska legislatíva v životnom prostredí	Zmena legislatívy
Zmeny správania	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Noví investori	Dôsledky klimatických zmien	Legislatíva verejného obstarávania
Migrácia a imigrácia	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom eGovernmentu	Zmena fiskálnej politiky	Nové záväzky štátu vo vzťahu k EÚ	Presun kompetencií

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Pre podrobné zhodnotenie vonkajšieho – externého prostredia obce boli identifikované a skúmané niektoré základné oblasti, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce, ale obec na ne nemá dosah: Ekonomické subjekty a zamestnávateľia pôsobiaci v obci a v mikroregióne a jeho bezprostrednom okolí, nepodnikateľské subjekty obce, dopravná infraštruktúra a dopravná obslužnosť, životné prostredie a prírodné, historické a ďalšie zaujímavosti obce a okolia. Z uvedených oblastí sa podrobným skúmaním definujú príležitosti a dajú sa predpokladať aj možné ohrozenia. K príležitostiam obce je možné zaradiť blízkosť hutníckeho gigantu U.S. Steel, ako jedného z najväčších zamestnávateľov v regióne, k ohrozeniam je potrebné zaradiť aj nepriaznivé klimatické zmeny a s tým súvisiaca potreba rôznych opatrení na ochranu územia. Podrobnejšie sú príležitosti a ohrozenia v SWOT.

A III. ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA

Univerzálna analytická technika zameraná na zhodnotenie vnútorných a vonkajších faktorov ovplyvňujúcich úspešnosť obce, mikroregiónu sa nazýva SWOT analýza. Najčastejšie je SWOT analýza používaná ako situačná analýza v rámci strategického riadenia, je súčasťou Plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí. Autorom SWOT analýzy je Albert Humphrey, ktorý ju navrhol v šesťdesiatych rokoch 20. storočia. SWOT je akronym z počiatočných písmen anglických názvov jednotlivých faktorov:

Strengths – silné stránky

Weaknesses – slabé stránky

Opportunities – príležitosti

Threats – hrozby, ohrozenia

V SWOT analýze vo všetkých faktoroch budeme sledovať 3 základné oblasti - priority, ktoré tvoria kosť naslednej – strategickú časť dokumentu Programu rozvoja obce Belža:

Ľudia a kvalita života

Technická infraštruktúra a životné prostredie

Ekonomický rozvoj a riadenie obcí

Ľudia a kvalita života – táto oblasť je prvou riešenou prioritou a tomu zodpovedá aj jej záujem a postavenie. Pre zlepšenie kvality života obyvateľov obce boli podrobnejšie analyzované viaceré vstupné informácie analýzy vnútorného prostredia, aj analýzy vonkajšieho prostredia. SWOT analýza sa v tejto oblasti opiera o kapitoly: 3 Krajina, 4 Obyvateľstvo, 5 Občianska vybavenosť a zázemie, 6 Školstvo, 9 Kultúra a šport, 12 Ekonomické subjekty a zamestnávateľia.

Technická infraštruktúra a životné prostredie – pre SWOT analýzu sú dôležité zistenia v kapitolách: 8 Technická infraštruktúra, 14 Dopravná infraštruktúra, 15 Životné prostredie, 16 Historické a kultúrne zaujímavosti.

Ekonomický rozvoj a riadenie obce – je oblasť, prioritou, ktorú asi najviac ovplyvňuje aktuálne politické dianie a z toho vyplývajúca aplikácia aktuálnej legislatívy. Pre SWOT analýzu sú sledované kapitoly: 7 Ekonomika a riadenie samosprávy, 10 Stav projektovej pripravenosti obce, 12 Ekonomické subjekty a zamestnávateľia v obci a mikroregióne a 13 Nepodnikateľské subjekty.

Pri hodnotení súčasného stavu územia je potrebné zdôrazniť, že aktuálny stav rozvoja obce v porovnaní so stavom pred rokom 2004 možno hodnotiť ako výrazný posun kvality života jej obyvateľov aj ako kvalitatívny posun zázemia, ktoré obec pre svojich občanov zabezpečuje. Úlohou Programu rozvoja obce a jej strategickú časť je tento stav udržať a naďalej rozvíjať.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Tabuľka SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY

Ľudia a kvalita života

- Dlhodobo stabilizovaný demografický vývoj s postupným miernym rastom počtu obyvateľov
- Silné zastúpenie ľudí v produktívnom veku
- Prepojenosť vzdelanostnej štruktúry obyvateľov a možností trhu práce
- Flexibilita a mobilita obyvateľov dochádzať za prácou
- Ochota vzdelávať a rekvilifikovať sa
- Potenciál na vybudovanie poľnohospodárskych dvorov
- Výhodné podmienky a možnosti pre stavbu nových rodinných domov
- Možnosti využívania rodinných domov na rekreáciu a víkendové bývanie
- Možnosti a ambícia zriadiť materskú školu
- Záujem obyvateľov zachovávať a propagovať tradície a zvyklosti

Technická infraštruktúra a životné prostredie

- Zachovalé územie a jeho atraktivita
- Organizovanie separovania zberu v obci
- Bohatý prírodný potenciál
- Blízkosť rieky a možnosti jej využitia
- Bohaté možnosti zabezpečenia ekoturistiky a cykloturistiky

Ekonomický rozvoj a riadenie obce

- Primeraná úverová zaťaženosť obce
- Vyrovnané rozpočtové hospodárenie v obci
- Mimoriadne zanietený, šikovný a starostlivý starosta
- Pripravené podmienky pre implementáciu elektronickej komunikácie
- Dlhodobo dobre zvládnutý manažment projektov
- Dobré podmienky pre podnikanie v cestovnom ruchu

SLABÉ STRÁNKY

Ľudia a kvalita života

- Mierny postupný starnutie obyvateľov
- Nedostatočné sociálne služby a občianska

Technická infraštruktúra a životné prostredie

- Zastaralé siete rozvodov plynu
- Technicky zastaralé a energeticky nevyhovujúce verejné osvetlenie
- Nedobudovaná kanalizácia, nevybudovaná čistička odpadových vôd
- Zastaralé a neestetické stĺpy elektrického vedenia
- Nedostatočne riešená energetická úspora budov
- Nedostatočná ochrana pred povodňami

Ekonomický rozvoj a riadenie obcí

- Malý záujem obyvateľov o elektronickú komunikáciu s obcou pri vybavovaní svojich potrieb a záujmov
- Nedostatočný záujem podnikateľov spolupracovať s obcou a podporovať jej aktivity
- Nedostatok finančných možností pre investičné zámery
- Nepostačujúca propagácia obce a jej kultúrnych, historických a folklórnych tradícií a zvykov a tradičných výrobkov

PRÍLEŽITOSTI

Ľudia a kvalita života

- Vybudovanie poľnohospodárskych dvorov
- Využívanie dostupných nástrojov na podporu začínajúcich podnikateľov
- Využívanie aktívnej politiky trhu práce vo vzťahu k absolventom
- Motivácia podnikateľov zamestnať obyvateľov obce
- Posilnenie rozvoja služieb v cestovnom ruchu
- Podpora rozvoja výstavby nových domov

Technická infraštruktúra a životné prostredie

OHROZENIA

Ľudia a kvalita života

- Odchod mladých ľudí za prácou do mesta a iných regiónov
- Úbytok detí a starnutie obcí
- Neschopnosť rekvilifikácie dlhodobo nezamestnaných obyvateľov
- Rastúci podiel sociálne znevýhodnených obyvateľov a v dôsledku toho aj úbytok služieb
- Ohrozenie drobných služieb budovaním zázemia vo väčších mestách
- Malý záujem o podnikanie v službách

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

- Využívanie životného prostredia na rozvoj cestovného ruchu, zhodnotenie nevyužitého prírodného potenciálu a miestnych zdrojov
- Posilnenie a podpora propagácie zdravých poľnohospodárskych výrobkov a produktov
- Využívanie prírodných a kultúrnych zaujímavostí na rozvoj cestovného ruchu
- Vybudovanie cyklotrás a náučných chodníkov
- Využívanie alternatívnych zdrojov energie
- Zabezpečenie energetickej efektívnosti budov

Ekonomický rozvoj a riadenie obcí

- Aktívne využívanie možností čerpania nenávratných finančných príspevkov z projektov a grantov
- Aktívne zapojenie obyvateľov do diania v obci
- Zlepšenie elektronickej komunikácie s obyvateľmi
- Aktívna a trvalá propagácia obce a jej atraktivity a možností všetkými prostriedkami
- Podpora rozvoja spolkov a prostredníctvom nich aj propagácia folklórnych tradícií
- Zvýšenie atraktívnosti a využiteľnosti verejných priestranstiev
- Zlepšenie čistoty verejných priestranstiev

Zdroj: vlastné spracovanie

Technická infraštruktúra a životné prostredie

- Zánik tradičných remesiel a folklórnych zvykov
- Zarastanie pozemkov neudržiavaním krajiny
- Zhoršenie prírodného prostredia pre cestovný ruch
- Zhoršenie kvality vody v dôsledku nedobudovanej siete kanalizácie

Ekonomický rozvoj a riadenie obcí

- Nedostatok financií na rozvojové projekty
- Nezáujem občanov o veci verejné
- Zánik spolkov

Tabuľka Kontrolný zoznam pre hodnotenie možných rizík

DRUH RIZIKA	OBJEKT RIZIKA	ZDROJ RIZIKA	NEŽIADUCE DÔSLEDKY	PRAVDEPODOBNOŠŤ
Individuálne	obec	Nezáujem obyvateľov o realizáciu aktivít v Pláne rozvoja obce	Nenaplnenie vízie a priorit Plánu rozvoja obce	veľmi nízka
Technické	obec	Dopravná zaťaženosť	Zhoršenie životného prostredia	stredná
Ekologické	obec	Identifiácia starých envirozáťaž	Zhoršenie životného prostredia	nízka
Sociálne	obec	Nedostatočné uplatnenie	Migrácia obyvateľov	stredná/nízka
Ekonomické	obec	Nezáujem investorov	Zvyšovanie nezamestnanosti	stredná

Zdroj: vlastné spracovanie

B. STRATEGICKÁ ČASŤ

18. VYMEDZENIE POJMOV

18.1 Vízia obce

Teória definuje víziu ako želanú predstavu obyvateľov obce a ich reprezentantov o budúcnosti, o ideálnom stave. Je veľmi dôležité pre rozvoj obce mať spoločnú predstavu o budúcnosti, pretože len vtedy je vízia nástrojom na motiváciu, ak je víziou spoločnou. Formulácia rozvojovej vízie je úvodným krokom pri tvorbe strategickej časti dokumentu. K naplneniu tejto vízie by malo smerovať

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

spracovanie samotnej stratégie a z nej vyplývajúcej realizácie konkrétnych rozvojových projektov v nadväznosti na finančný rámec.

18.2 Priority, ciele

Okrem vízie je potrebné v tejto časti identifikovať jednotlivé ciele a formulovať hlavné priority - problémové oblasti. Každá priorita je vymedzená cieľmi, ktoré majú byť dosiahnuté realizáciou opatrení.

18.3 Opatrenia, aktivity

Naplnenie cieľov je špecifikované opatreniami. Každé opatrenie je konkretizované aktivitami, od ktorých sa odvíjajú projekty naplňujúce celú stratégiu rozvoja obce.

19. VÍZIA OBCE

Obec Belža v roku 2022 je prosperujúca obec, ktorá svojou aktívnou činnosťou a rozvojom v prospech obyvateľov motivuje ľudí trvalo sa v obci usadiť a vychovávať tu ďalšiu generáciu – čo má pozitívny vplyv na stabilizovaný demografický vývoj obce aj celého regiónu. Obyvatelia už nemusia za prácou cestovať do zahraničia, ale vedú sa uplatniť v obci a blízkom okolí, či regióne. Obec má vybudovanú kvalitnú a modernú technickú infraštruktúru ústretovú pre životné prostredie, obecné komunikácie a dostatok oddychových zón a zelene vo svojom centre. Obyvatelia prosperujú v obnovených tradičných činnostiach, pracujú na malých farmách a predávajú svoje kvalitné a ekologicky nezávadné produkty na predaj obyvateľom okolia a širšieho regiónu, ale aj lokálnym spracovateľom a výrobcami potravín. Podnikateľské prostredie je sústredené na využívanie miestnych zdrojov v oblasti služieb a cestovného ruchu, zabezpečuje lepšie uspokojenie životných potrieb občanov aj návštevníkov regiónu a zároveň zachováva kvalitu životného prostredia pre budúce generácie. Obyvatelia obce sú hrdí na svoje tradície, tešia sa záujmu návštevníkov regiónu a organizovaním pravidelných sezónnych akcií vedú do obce prilákať stále viac turistov z blízkeho okolia aj zo vzdialenejších regiónov.

20. PRIORITY A CIELE

20.1 PRIORITA: ĽUDIA A KVALITA ŽIVOTA

Kvalita života je pojem ťažko uchopiteľný a merateľný. Kvalita života vo svojom obsahu zahŕňa environmentálne, ekonomické, sociálne, kultúrne, psychologické, duchovné a ďalšie podmienky pre zdravý a šťastný život. Z mnohých definícií, ktoré sa k tejto téme viažu vyplýva, že na kvalitu života je možné sa pozeráť subjektívne ako na spokojnosť so svojim životom a zároveň z hľadiska vonkajších faktorov ako na kvalitu životných podmienok.

Dominantným záujmom obce je dlhodobo vytvárať prijateľné podmienky pre mladé rodiny a týmito podmienkami ich motivovať ostať v obci natrvalo, prípadne – ak sa v minulosti odsťahovali za lepšími podmienkami, aby sa do obce vrátili a vychovávali tu ďalšiu generáciu. Obec dlhodobo zabezpečuje a podporuje primeraný rozvoj bývania a pripravuje pozemky pre individuálnu výstavbu rodinných domov.

Významným faktorom, ktorý ovplyvňuje obyvateľov trvalo sa v obci usadiť je aj zabezpečenie služieb a zázemie predškolských a školských zariadení. Aktuálne v obci nie je zriadená ani materská, ani základná škola. Postupný nárast počtu obyvateľov do budúcnosti vyvoláva potrebu zriadenia aspoň materskej školy. Každodenná migrácia ekonomicky aktívnych obyvateľov z prácou vyvoláva silný tlak na nutnosť urýchleného riešenia služieb na pomoc seniorom.

Kvalitu života v obciach výrazne ovplyvňuje aj prítomnosť rómskej komunity – marginalizovanej skupiny obyvateľov. V dôsledku demografického vývoja a slabých pracovných príležitostí obec týmto obyvateľom venuje pozornosť a je ústretová pri jej začleňovaní medzi väčšinové obyvateľstvo, pomáha v otázke bývania aj v ďalších závažných sociálnych, právnych a zdravotných oblastiach. Obec plánuje pre túto skupinu vybudovať obecné byty s nižším štandardom. Potrebná je aj spolupráca s „autoritami“ a vytváranie komunitných centier.

Na kvalitu života v obci nepochybne vplyva pestrosť možností kultúrno-spoločenského života aj celková spoločenská atmosféra v obci. Obec má záujem trvalo byť pre obyvateľov aj návštevníkov príťažlivou, plánuje budovať oddychové zóny a pravidelne sa stará o čistotu a vzhľad obce. Celková

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

spokojnosť obyvateľov je zároveň najlepšou propagáciou obce a má spätný dopad na stabilizáciu aj prílev nových obyvateľov.

GLOBÁLNY CIEĽ: STABILIZÁCIA OBCE

- Dosiahnuť pomerne ideálnu kombináciu pracovných príležitostí, bývania, sociálneho zázemia a príležitostí pre aktívny občiansky život tak, že sa obec stane príťažlivým, otvoreným a vitálnym miestom so všetkými podmienkami pre aktívny a zaujímavý život.
- Zabezpečiť trvalé zvyšovanie kvality života a bezpečnosti všetkých obyvateľov obce aj návštevníkov mikroregiónu.
- Napomáhať dôstojnému životu a zabezpečovaniu bývania aj pre nízkopříjmové a znevýhodnené skupiny obyvateľov.
- Motivovať obyvateľov aktívne sa zapájať do riadenia vecí verejných s dôrazom deklarovať záujem o problémy všetkých skupín obyvateľov.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ZVÝŠENIE MIERY ZAMESTNANOSTI

- Rozvíjať úsilie a aktívne využívať legislatívne aj ekonomické nástroje na motiváciu ďalších zamestnávateľov využiť potenciál obyvateľov obce a zvýšiť tak zamestnanosť a príjmy obyvateľov obce.
- Podporovať aktívnu politiku trhu práce vo vzťahu k dlhodobo nezamestnaným aj vo vzťahu k absolventom a podporovať rekvalifikáciu dlhodobo nezamestnaných.

ÚZEMNÝ CIEĽ: ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI

- Budovať a rozvíjať občiansku infraštruktúru a služby.
- Prispievať k tvorbe priaznivých životných podmienok pre starších obyvateľov obce.
- Udržať mladých ľudí v obci, vytvoriť podmienky pre imigráciu obyvateľov do obce a podporovať rozvoj siete predškolských a neskôr aj školských zariadení v obci.
- Vytvárať podmienky pre zblížovanie a výmenu skúseností medzi generáciami.
- Napomáhať rozvoju komunit a zapájaniu sa občanov do aktivít záujmových združení.
- Rozvíjať podmienky pre rozmanité kultúrne, športové, rekreačné aktivity a ďalšie zložky aktívneho trávenia voľného času, vrátane nových foriem.
- Chrániť, užívať a zveľaďovať kultúrne dedičstvo a prírodné bohatstvo a zdroje s ohľadom na zachovanie pre budúce generácie.

20.2 PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Pre kvalitu života obyvateľov obce je životne dôležitý transport médií. Vodovodné, kanalizačné a ďalšie siete musia zabezpečiť plynulé zásobovanie obyvateľov obcí potrebnými médiami a súčasne mať na zreteli ochranu a zodpovedné nakladanie so zdrojmi. Obec nemá dobudovanú kompletnú základnú infraštruktúru. Chýba dobudovať kanalizáciu, obecný vodovod je pred kolaudáciou. Domácnosti využívajú lokálne a často zastaralé septické nádoby. Z dlhodobého hľadiska je napriek tomuto stavu nevyhnutná aj permanentná obnova a modernizácia už existujúcej technickej infraštruktúry. Pre komfort obyvateľov je dôležité mať k dispozícii systém náhradného zásobovania v prípade havárií.

Technicky vyspelá spoločnosť kladie čoraz vyššie nároky na kvalitu telekomunikačných a informačných sietí. Aj keď tieto médiá sú trhom pomerne dobre zabezpečené a zvládnuté, obec sa musí technicky pripraviť aj na aktuálnu potrebu verejnej správy implementácie e-governmentu.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Pre zabezpečenie kvality životného prostredia pre ďalšie generácie je potrebné neustále apelovať na obyvateľov obce, aby odpad separovali. Obec má záujem zabezpečiť aj druhotné využívanie bioodpadu v záujme udržiavania kvality pôdneho fondu.

Obec využíva pomerne dobrú sieť dopravnej obslužnosti verejnej autobusovej dopravy a aj keď dostupnosť a mobilita v konečnom dôsledku napomáha znižovaniu rozdielov medzi regiónmi, obec dopravnú obslužnosť a jej rozvoj vie ovplyvniť len nepriamo.

Kvalitný život v obci je nemysliteľný bez splnenia základných podmienok kvalitného životného prostredia, charakterizovaného dostatočným množstvom zelene, rovnako ako aj verejného priestoru priateľského voči jeho užívateľom, vrátane telesne, zmyslovo postihnutých, rodičov s deťmi a iných špecifických skupín obyvateľstva. Pravidelné udržiavanie parčíkov, zelene a miestnych odpočinkových zón, ich nová tvorba a ochrana, revitalizácia zanedbaných plôch, budovanie územných systémov ekologickej stability, trvalý súlad medzi zastavaným a prírodným prostredím, rovnako ako zachovanie a ochrana kultúrno-historických prvkov, patria k významným aktivitám, ktoré obec pre svojich obyvateľov zabezpečuje.

Obec Belža sa nachádza v oblasti, kde nie je riziko záplav. V blízkosti obce je hutnícky kombinát U.S.Steel, ktorý ovplyvňuje aj kvalitu životného prostredia obyvateľov obce a príslušného regiónu. Obec nemôže ignorovať otázku zabezpečenia a správy budúcich zdrojov, najmä vody, energií a pôdy tak, aby kvalita života obyvateľov bola udržaná a zvyšovaná aj v budúcich rokoch. S touto ambíciou súvisí aj príprava na dlhodobé klimatické zmeny. Táto príprava závisí vo veľkej miere aj na energetickej koncepcii štátu či Európskej únie. Obec by však mala realizovať aj vlastné opatrenia – zvyšovať energetickú efektívnosť budov, zabezpečovať rezervné a diverzifikované zdroje energií a podobne. S klimatickými zmenami a čoraz častejšími výkyvmi počasia, ktoré sa v našich zemepisných šírkach začínajú vyskytovať musí byť obec zároveň pripravená aj na mimoriadne udalosti a havárie. Pre obec Belža je z tohto pohľadu dôležitá najmä protipovodňová prevencia.

GLOBALNÝ CIEĽ: ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA

- Zabezpečiť modernú, kapacitne aj kvalitatívne dostatočnú dopravnú infraštruktúru a obslužnosť pre súčasné potreby a budúci rozvoj obce.
- Udržiavať a zvyšovať kvalitu prostredia v obci, vytvárať obyvateľom priateľský verejný priestor.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

- Zlepšiť technickú infraštruktúru obce.
- Vytvoriť efektívny systém separovania odpadov a druhotného využitia biologicky rozložiteľných odpadov.
- Zabezpečiť permanentnú obnovu a modernizáciu technickej infraštruktúry, koordinovať aktivity správcov a prevádzkovateľov sietí.

ÚZEMNÝ CIEĽ: OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

- Chrániť a zveľaďovať prírodné bohatstvo a všetky prírodné zdroje a zložky životného prostredia s ohľadom na zachovanie pre budúce generácie.
- Integrované pristupovať k problematike vôd a vodného hospodárstva.
- Uskutočňovať prevenciu pred dopadmi klimatických zmien vrátane zvyšovania energetickej efektivity budov a podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie.
- Zabezpečovať systematickú starostlivosť o zeleň a prírodné prvky, vrátane realizácie územných systémov ekologickej stability.
- Obnoviť a revitalizovať tradičné prírodné prvky v krajine.
- Chrániť architektonické hodnoty a vytvárať priateľský verejný priestor.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

20.3 PRIORITA: EKONOMICKÝ ROZVOJ A RIADENIE OBCE

Obec Belža má v širšom regióne v porovnaní s inými regiónmi Slovenska pomerne slušnú koncentráciu významných zamestnávateľov, prevažne v hutníctve a v strojárstve. Pracovné príležitosti a úspešné ekonomické zázemie patria k hlavným hnacím motorom modernizácie a kvality obce a celého regiónu. Je potrebné hľadať, podporovať a využívať potrebné nové impulzy a kreatívny potenciál miestnych podnikateľov, aby sa dosiahla želaná úroveň pracovných príležitostí v širokom spektre zamerania, vrátane služieb. Významnú úlohu v tomto procese zohráva otvorená a transparentná činnosť manažmentu obce.

Budúcu konkurencieschopnosť a posilňovanie ekonomiky obce je potrebné hľadať v podpore malého a stredného podnikania s využitím domácich zdrojov. Malé a stredné podnikanie je „ekonomickým motorom“ obce. Podpora a motivácia vlastného podnikateľského zázemia, využívanie vlastných dostupných zdrojov na podnikanie a podpora a propagácia podnikateľov zamestnávajúcich obyvateľov obce a jej okolia je vysoko návratnou investíciou obce. Okrem riešenia ponuky pracovných príležitostí to zvyšuje prílev finančných prostriedkov do rozpočtu obce a následne napomáha jej rozvoju. Neopomenuteľnou skutočnosťou je aj podpora sociálnych väzieb v rodine a vzťahu obyvateľov k obci.

Cestovný ruch je jedným z efektívnych nástrojov pre reálnu stabilizáciu ekonomiky obce. Obec je obklopená krásnou prírodou, vodnými zdrojmi a pahorkatinovými kopcami a lesmi, čo umožňuje nenáročnú turistiku a výlety do prírody. Rozvoj cestovného ruchu v obci je cielený na krátkodobé oddychové aktivity, na folklórne, športové a spoločenské využitie a rozvoj cykloturistiky. Výhodou je aj blízkosť maďarských hraníc a priľahlého regiónu. Ambíciou obce je propagovať kvalitu miestnych služieb a tradíciu pohostinnosti a spätosti s prírodou. Ako skvelá príležitosť vytvorenia nových pracovných príležitostí a podpora tradičného cestovného ruchu sa javí rozvoj farmárstva, propagácia domácich farmárskych výrobkov, ale aj podpora predaja ekologicky nezávadných domácich potravín od domácich drobných poľnohospodárov je kvalitným doplnením tradičného sortimentu ponuky v cestovnom ruchu.

Skvalitňovanie riadenia obce, zvýšenie kvality služieb poskytovaných samosprávou, znižovanie administratívnej záťaže na obecnom úrade, elektronizácia verejnej správy a územnej samosprávy sú oblasti, ktoré musí obec a jej manažment riešiť, aby samospráva mohla plniť stále náročnejšie úlohy a vytvárať podmienky pre udržanie kvality života. Zabezpečenie väčšej účasti občanov na rozhodovaní, rozvoj občianskych iniciatív a celkové zlepšenie komunikácie s obyvateľmi obce sú oblasti, pri ktorých sa môže posilniť transparentné riadenie obce a môže sa dospieť k väčšej aktivite občanov, ich stotožneniu sa s obcou a využiť tak občiansky potenciál pre rozvoj obce.

GLOBÁLNY CIEĽ: SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV

- Podporovať spoluprácu medzi ekonomickými subjektmi, napomáhať vytváraniu strategických partnerstiev a podporovať rovnomerné rozmiestnenie v podnikateľských odvetviach za účelom vytvárania zdravého a motivujúceho konkurenčného prostredia.
- Budovať pozíciu obce ako ústretovej lokality pre investície v oblasti podnikania a podpory nových ekonomických subjektov.
- Vytvárať stimulujúcu podnikateľskú atmosféru v prospech usídľovania sa malých a stredných podnikateľov aj väčších spoločností, presvedčať o výhodnosti lokality nielen vzhľadom k potenciálu vzdelanostného zázemia, ale aj okolitého regiónu.
- Spravovať obec a usmerňovať jej rozvoj efektívne a transparentne, zvyšovať kvalitu a dostupnosť služieb samosprávy v prospech občanov aj podnikateľov.
- Podporovať pozitívny vzťah občanov k obci ich aktívnym zapájaním do rozhodovania a aktívnym reagovaním na ich potreby.
- Zvýšiť a podporovať prístup miestnych podnikateľov k programom a grantom.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA

- Pripraviť ekonomické podmienky, stimuly a nástroje na podporu nových podnikateľských subjektov v tradičných oblastiach podnikania.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

- ❑ Zachovať a podporovať drobnú poľnohospodársku výrobu nezávadných potravín a výrobkov v obci.
- ❑ Podporovať vznik farmárskych dvorov.
- ❑ Vytvárať podmienky pre vznik a rozvoj tradičných remeselných dvorov s kvalitnými službami, ponukou tradičných poľnohospodárskych výrobkov aj propagáciou územia a zvyklostí
- ❑ Zapájať podnikateľov do možností získať nenávratné finančné príspevky na podporu podnikania v tradičných remeslách a službách.
- ❑ Vytvoriť prostredie uľahčujúce rozvoj podnikania v tradičných odvetviach a v remeslách.

ÚZEMNÝ CIEĽ: VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU

- ❑ Podporiť vznik a rozvoj služieb v cestovnom ruchu a súvisiacich služieb a propagácie tradícií.
- ❑ Využiť kvalitu životného prostredia a rozvíjať možnosti озdravných a relaxačných pobytov detí, mládeže aj seniorov.
- ❑ Zabezpečiť modernizáciu náučných chodníkov a cyklotrás, spájajúcich atrakcie a služby cestovného ruchu v jednotlivých obciach mikroregiónu/regiónu.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

20.4 HIERARCHIA STRATEGICKÝCH CIEĽOV A PRIORÍT

VÍZIA	Obec Belža v roku 2022 je prosperujúca obec, ktorá svojou aktívnou činnosťou a rozvojom v prospech obyvateľov motivuje ľudí trvalo sa v obci usadiť a vychovávať tu ďalšiu generáciu – čo má pozitívny vplyv na stabilizovaný demografický vývoj obce aj celého regiónu. Obyvatelia už nemusia za prácou cestovať do zahraničia, ale vedú sa uplatniť v obci a blízkom okolí, či regiónu. Obec má vybudovanú kvalitnú a modernú technickú infraštruktúru ústretovú pre životné prostredie, obecné komunikácie a dostatok oddychových zón a zelene vo svojom centre. Obyvatelia prosperujú v obnovených tradičných činnostiach, pracujú na malých farmách a predávajú svoje kvalitné a ekologicky nezávadné produkty na predaj obyvateľom okolia a širšieho regiónu, ale aj lokálnym spracovateľom a výrobcami potravín. Podnikateľské prostredie je sústredené na využívanie miestnych zdrojov v oblasti služieb a cestovného ruchu, zabezpečuje lepšie uspokojenie životných potrieb občanov aj návštevníkov regiónu a zároveň zachováva kvalitu životného prostredia pre budúce generácie. Obyvatelia obce sú hrdí na svoje tradície, tešia sa záujmu návštevníkov regiónu a organizovaním pravidelných sezónnych akcií vedú do obce prilákať stále viac turistov z blízkeho okolia aj zo vzdialenejších regiónov.								
	PRIORITA 1 ĽUDIA A KVALITA ŽIVOTA			PRIORITA 2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE			PRIORITA 3 EKONOMICKÝ ROZVOJ A RIADENIE OBCE		
GLOBÁLNY CIEĽ	STABILIZÁCIA OBCE			ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA			SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV		
	OPATRENIE 1.1.1	OPATRENIE 1.1.2		OPATRENIE 2.1.1	OPATRENIE 2.1.2	OPATRENIE 2.1.3	OPATRENIE 3.1.1	OPATRENIE 3.1.2	OPATRENIE 3.1.3
	OPATRENIE 1.1.3	OPATRENIE 1.1.4							
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	ZVÝŠENIE MIERY ZAMESTNANOSTI			TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA			ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA		
	OPATRENIE 1.2.1		OPATRENIE 1.2.2	OPATRENIE 2.2.1		OPATRENIE 2.2.2	OPATRENIE 3.2.1		OPATRENIE 3.2.2
ÚZEMNÝ CIEĽ	ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI			OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA			VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU		
	OPATRENIE 1.3.1	OPATRENIE 1.3.2	OPATRENIE 1.3.3	OPATRENIE 2.3.1	OPATRENIE 2.3.2	OPATRENIE 2.3.3	OPATRENIE 3.3.1	OPATRENIE 3.3.2	OPATRENIE 3.3.3
	OPATRENIE 1.3.4	OPATRENIE 1.3.5	OPATRENIE 1.3.6	OPATRENIE 2.3.4	OPATRENIE 2.3.5	OPATRENIE 2.3.6			

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

C. PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť Programu rozvoja obce Belža obsahuje Opatrenia a v rámci nich jednotlivé Aktivity na zabezpečenie realizácie Programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie globálnych, špecifických aj územných cieľov identifikovaných v strategickej časti dokumentu.

21. PREHĽAD OPATRENÍ A AKTIVÍT

21.1

PRIORITA 1

L'UDIA A KVALITA ŽIVOTA

GLOBÁLNY CIEĽ: STABILIZÁCIA OBCE

Opatrenie 1.1.1

Využívanie ekonomických a legislatívnych nástrojov a podpora výhodných podmienok pre priamych investorov

Aktivity:

- Vysporiadanie pozemkov pre budovanie priemyselnej zóny v snahe podporiť príliv priamych investorov, malých a stredných podnikateľov do obce
- Vybudovanie technickej a prístupovej infraštruktúry k priemyselnej zóne
- Podpora budovania podnikateľských zón, hál a dvorov
- Marketing obce vo vzťahu k podnikateľom a aktívna prezentácia podnikateľských príležitostí a vhodného vzdelanostného zázemia obce, mikroregiónu

Opatrenie 1.1.2

Zvyšovanie kvality života obyvateľov a dostupnosti bývania v obci

Aktivity:

- Príprava projektovej dokumentácie na bytovú výstavbu
- Vysporiadanie pozemkov pre bytovú výstavbu
- Výstavba obecných bytov v bytovom dome
- Príprava projektovej dokumentácie na výstavbu nízkoštandardných bytov
- Vysporiadanie pozemkov pre výstavbu bytového domu s nízkoštandardnými bytmi
- Výstavba bytového domu s nízkoštandardnými bytmi
- Výstavba technickej infraštruktúry pre obecné domy s bytmi a individuálne domy
- Podpora individuálnej bytovej výstavby
- Podpora energetickej efektívnosti rodinných domov
- Obnova a modernizácia bytového fondu za účelom energetickej efektívnosti budov
- Vytvorenie registra bývania v obci (voľné byty, domy, stavebné pozemky)

Opatrenie 1.1.3

Vytvorenie podmienok bezpečného života obyvateľov obce, ochrany ich majetku aj ochrany majetku obce

Aktivity:

- Zavedenie, modernizácia a údržba kamerového systému vo verejných priestoroch obce, kamerové monitorovanie centra obce
- Zavedenie, modernizácia a údržba kamerového systému na cintoríne a v ďalších odľahlých priestoroch obce
- Podpora rozširovania osobných bezpečnostných signalizačných zariadení seniorov

Opatrenie 1.1.4

Podpora aktívnej činnosti mimovládnych organizácií, spolkov a združení

Aktivity:

- Podpora vzniku, činnosti a inštitucionálneho rozvoja neziskových organizácií pôsobiacich v oblasti sociálnej a zdravotníckej pomoci

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

- Vybudovanie a modernizácia komunitného centra pre marginalizovanú skupinu obyvateľov
- Motivácia marginalizovanej komunity stanoviť a rešpektovať „autoritu“ z vlastných radov, ktorá bude aktívne spolupracovať so starostom obce a poslancami
- Vytváranie a podpora vytvárania neziskových organizácií zaoberajúcich sa voľnočasovými aktivitami
- Podpora pravidelnej klubovej a krúžkovej činnosti detí, žiakov a mládeže
- Začlenenie seniorov do veku primeraných aktivít rozvoja obce

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ZVÝŠENIE MIERY ZAMESTNANOSTI

Opatrenie 1.2.1

Rozvoj aktívnej politiky trhu práce, posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitosti na trhu práce

Aktivity:

- Podpora informovanosti rodičov a žiakov pri výbere štúdia po ukončení základnej školy v nadväznosti na potreby trhu práce
- Poskytovanie pravidelných informácií o potrebách trhu práce aj o aktívnej politike zamestnanosti v rámci kraja a príslušných regiónov
- Poskytovanie pravidelných informácií o možnostiach vzdelávania sa s prepojením na potreby trhu práce
- Organizovanie školení, tréningov a rekvalifikačných kurzov pre nezamestnaných a ohrozených nezamestnanosťou
- Zavádzanie aktivít a inovátnych prístupov zameraných na tých, ktorí vstupujú po prvý krát na trh práce
- Podpora zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľov s dôrazom na marginalizované skupiny obyvateľstva
- Podpora uplatnenia marginalizovaných skupín na trhu práce
- Využívanie aktívnych činností a absolventskej praxe v obci
- Zapájanie obyvateľov do manažovania a realizácie obecných projektov

Opatrenie 1.2. 2

Zvýšenie kvalifikácie pracovnej sily vstupujúcej na trh práce

Aktivity:

- Zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky podporou prístupu ku kvalitnému predškolskému, základnému a sekundárnemu vzdelaniu
- Zlepšenie prístupu k celoživotnému vzdelávaniu, obnova zručností a spôsobilostí pracovnej sily
- Pravidelná analýza potrieb podnikateľských subjektov pôsobiach v regióne
- Podpora spolupráce škôl s potenciálnymi zamestnávateľmi
- Podpora vzdelávania v oblasti remeselných zručností
- Podpora odborného a remeselného vzdelávania pre ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia

ÚZEMNÝ CIEĽ: ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI

Opatrenie 1.3.1

Budovanie zázemia sociálneho zabezpečenia v obci

Aktivity:

- Vytvorenie a permanentná aktualizácia databázy potrieb sociálnych a zdravotníckych služieb obyvateľov obce
- Vybudovanie, modernizácia a údržba centra poskytovania sociálnych a zdravotníckych služieb s dennou starostlivosťou
- Materiálne zabezpečenie a interiérové vybavenie centra poskytovania sociálnych a zdravotníckych služieb s dennou starostlivosťou
- Vybudovanie, materiálne zabezpečenie a modernizácia centra a poskytovanie kvalitných sociálnych a zdravotníckych služieb pre starších ľudí, odkázaných na stálu starostlivosť
- Vybudovanie a materiálne zabezpečenie domova dôchodcov rodinného typu

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

- Stabilizácia systému terénnej opatrovateľskej služby pre seniorov
- Vytvorenie a stabilizácia systému poskytovania stravovacích služieb pre seniorov
- Zabezpečenie preventívnych opatrení pre mládež aj dospelých ohrozených drogovými a ostatnými závislosťami, podpora poradenskej činnosti

Opatrenie 1.3.2

Modernizácia a rozvoj základnej infraštruktúry služieb

Aktivity:

- Podpora rovnomerného rozšírenia ponuky služieb a rozvoja služieb občianskej vybavenosti
- Podpora odbytu miestnych poľnohospodárskych produktov „z dvora“ pre obyvateľov obce a okolia
- Podpora odbytu miestnych remeselných výrobkov a služieb pre obyvateľov obce a okolia
- Modernizácia a rekonštrukcia domu nádeje

Opatrenie 1.3.3

Vytvorenie a stabilizácia materskej školy v obci

Aktivity:

- Zriadenie predškolského zariadenia
- Modernizácia, rekonštrukcia a údržba budovy materskej školy
- Modernizácia, rekonštrukcia a údržba interiérového vybavenia materskej školy
- Podpora vytvárania neziskových združení priaznivcov materskej školy so samostatnou právnou subjektivitou k prijímaniu grantových prostriedkov pre rozvoj materskej školy
- Organizovanie propagácie materskej školy aktivitami dní otvorených dverí
- Prezentácia kvality materskej školy a výsledkov detí
- Podpora propagácie materskej školy na webových stránkach

Opatrenie 1.3.4

Zlepšovanie vybavenosti materskej školy, zavádzanie progresívnych foriem prípravy detí do školy

Aktivity:

- Rozširovanie a modernizácia vybavenosti materskej školy, nákup interaktívnych didaktických hračiek, pomôcok a zariadení
- Podpora zavádzania predškolských vzdelávacích programov zameraných na motiváciu pre remeselné zručnosti
- Vybudovanie a rekonštrukcia detského ihriska
- Podpora individuálneho vzdelávania detí mimoriadne talentovaných a nadaných
- Podpora individuálneho vzdelávania v rámci integrácie žiakov so zdravotným postihnutím
- Podpora psychologicko-pedagogického poradenstva pre deti
- Podpora zvyšovania kvalifikácie učiteľov a ich ďalšieho vzdelávania

Opatrenie 1.3.5

Rozvoj záujmovej činnosti, športových aktivít a kultúrnych podujatí

Aktivity:

- Podpora obyvateľov obce v záujmovej činnosti, generáčnej spolupráci a práci s deťmi
- Organizovanie pravidelných športových podujatí
- Výstavba a modernizácia multifunkčného ihriska
- Výstavba, modernizácia športových klubov a nákup športového zariadenia, náradia a náčinia
- Výstavba, modernizácia a údržba detského ihriska
- Prestavba, modernizácia a údržba kultúrneho domu
- Nákup interiérového vybavenia a zariadenia pre polyfunkčné využitie kultúrneho domu
- Organizovanie tradičných kultúrnych podujatí, hlavne Belžanské dni, Deň matiek, Vianočná akadémia a ďalšie
- Výstavba a modernizácia denného centra pre deti v školskom veku a seniorov zameraných na aktivity podporujúce tradičné remeslá, činnosti a výrobky
- Podpora prezentácie výsledkov záujmovej činnosti a tvorby doma aj v zahraničí
- Podpora aktívneho a zdravého starnutia

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Opatrenie 1.3.6

Podpora miestnych kultúrnych, spoločenských a folklórnych tradícií

Aktivity:

- Výstavba a vybavenie Múzea tradícií – stála expozícia tradičnej architektúry obce
- Podpora a propagácia zberateľskej činnosti dobových artefaktov
- Podpora a propagácia folklórnych a spoločenských podujatí a aktivít
- Podpora a propagácia tradičnej remeselnej výroby
- Vydanie publikácie o obci a vydávanie ďalších printových materiálov, kalendárov
- Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho dedičstva obce a atrakcií obce

21.2

PRIORITA 2

TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

GLOBÁLNY CIEĽ: ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA

Opatrenie 2.1.1

Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce

Aktivity:

- Výstavba, oprava a rekonštrukcia miestnych komunikácií, mostov a lávok
- Výstavba, oprava a rekonštrukcia chodníkov
- Výstavba, oprava a rekonštrukcia chodníkov na cintorínoch
- Výstavba, oprava a modernizácia parkovacích a odstavných plôch
- Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia
- Výstavba, oprava a rekonštrukcia osvetlenia obecných budov
- Odstránenie bariér pre imobilných a starších občanov
- Budovanie a modernizácia zastávok verejnej dopravy a prístreškov na čakanie
- Budovanie a modernizácia bezpečnostného dopravného značenia pri materskej škole a na prechodoch pre chodcov
- Budovanie spomaľovačov a regulácia rýchlosti prechádzajúcich motorových vozidiel
- Budovanie bariér na zníženie hlučnosti a prašnosti, najmä v okolí hlavných komunikácií

Opatrenie 2.1.2

Rozvoj dopravnej obslužnosti obce

Aktivity:

- Podpora posilnenia regionálnej mobility prostredníctvom prepojenia sekundárnych a terciárnych uzlov
- Podpora vývoja ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov a propagácia trvalo udržateľnej obecnej/regionálnej mobility
- Podpora efektívneho a komfortného prepojenia obce s mestom Košice a obcami regiónu verejnou dopravou
- Prieskum potrieb obyvateľov v oblasti nadväznosti verejnej dopravy
- Komunikácia so subjektmi zabezpečujúcimi verejnú dopravu k skvalitneniu jej nadväznosti podľa požiadaviek občanov
- Podpora drobných poskytovateľov verejnej dopravy
- Podpora dopravy využívajúcej alternatívne pohonné látky

Opatrenie 2.1.3

Zlepšenie vzhľadu obce a zvyšovanie atraktivity verejných priestranstiev

Aktivity:

- Výsadba a údržba zelene v obci s ambíciou zväčšiť celkovú plochu zelene v obci
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia oddychových zón v obci
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia centra obce
- Modernizácia a jednotný imidž zábran, informačných tabúl a ďalšieho mobiliáru v obci
- Inštalácia a údržba prvkov obecných mobiliárov
- Pravidelná údržba čistoty verejných priestranstiev

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

- Súťaž vo vzhľade domov a dvorov
- Účasť obyvateľov na projektoch utvárania verejných priestranstiev

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

Opatrenie 2.2.1

Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry

Aktivity:

- Podpora investícií do infraštruktúry, ktoré občanom poskytujú základné služby v oblastiach energie, životného prostredia, dopravy a informačných a komunikačných technológií
- Dostavba a rekonštrukcia spoločného kanalizačného potrubia v obci
- Výstavba a rekonštrukcia obecnej čističky odpadových vôd s možnosťou vývozu septikov
- Rekonštrukcia a modernizácia obecného vodovodného potrubia
- Rekonštrukcia a modernizácia plynového potrubia
- Rekonštrukcia a modernizácia obecného rozhlasu
- Vysporiadanie pozemkov: vykonanie projektu pozemkových úprav v súvislosti s výstavbou a rekonštrukciou technickej infraštruktúry – vytýčenie rozdeľovacieho plánu, vypracovanie geometrických plánov a premietnutie nových vlastníckych vzťahov do katastra nehnuteľností
- Propagácia nízkouhlíkových stratégií pre obec/mikroregión
- Podpora a postupné zavádzanie distribučných systémov s nízkymi úrovňami napätia
- Príprava a podpora obce na modernizáciu a kapacitné rozširovanie rozvodu elektrickej energie
- Podpora obce pri zavádzaní optických káblov a výstavbe televíznych a telekomunikačných prijímačov a rádiokomunikačných sietí
- Podpora zabezpečenia ochrany údajov, vírusová a digitálna ochrana prevádzky sietí a služieb, bezpečnosť internetových transakcií, ako aj zabezpečenie bezpečnosti vybavenia pre konečných užívateľov

Opatrenie 2.2.2

Podpora ekologického nakladania s odpadom

Aktivity:

- Likvidácia ekologických záťaží a nelegálnych skládok odpadu
- Rekultivácia zaťažených, kontaminovaných plôch
- Vybudovanie zberného dvora
- Podpora vybudovania skládky pre biologicky rozložiteľné odpady
- Organizovanie informačnej kampane na podporu individuálnych skládok biologicky rozložiteľných odpadov a domáceho kompostovania
- Inštalovanie informačných panelov o domácom kompostovaní
- Podpora kompostovania a využívania bioodpadu
- Rozšírenie komodít a modernizácia separovaného zberu odpadu v obci
- Aktívna motivácia obyvateľov k separovaniu odpadu
- Osveta obyvateľov zameraná na ekologické nakladanie s odpadom
- Podpora vzdelávania a osvetu separovania odpadu u detí a žiakov

ÚZEMNÝ CIEĽ: OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

Opatrenie 2.3.1

Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie

Aktivity:

- Rekonštrukcia kultúrno-správnej budovy s ambíciou zníženia energetickej zaťaženia a úspory energií
- Rekonštrukcia a modernizácia interiérového vybavenia a interiérových médií, hlavne elektrických rozvodov v kultúrno-správnej budove
- Znižovanie spotreby energie v obecných objektoch, budovách postupnou rekonštrukciou
- Podpora energetickej efektívnosti súkromných domov
- Využívanie a podpora využívania solárnej energie

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

- Propagácia výroby a podpora distribúcie ďalších obnoviteľných zdrojov energie
- Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach a v sektore bývania
- Podpora a postupné zavádzanie inteligentných distribučných systémov s nízkymi úrovňami napätia
- Osveta o možnostiach úspor energie a obnoviteľných zdrojoch energie vrátane zdrojov ich financovania
- Podpora využitia technológií k úspore energie

Opatrenie 2.3.2

Ochrana podzemných a povrchových vôd

Aktivity:

- Riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis
- Výstavba a modernizácia kanalizačných sietí a čistiarne odpadových vôd

Opatrenie 2.3.3

Zapojenie obce do riešenia protipovodňových opatrení a ochrany pred následkami klimatických zmien

Aktivity:

- Spolupráca obce so zodpovednými inštitúciami na vytváranie protipovodňových opatrení
- Vytváranie povodňových plánov
- Úprava starého koryta rieky Belža
- Odstraňovanie následkov povodní
- Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy
- Propagácia investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof
- Osveta obyvateľov pre zvládanie prírodných katastrof

Opatrenie 2.3.4

Revitalizácia pôdy a riečnych systémov v obci

Aktivity:

- Obnova prirodzenej funkcie tokov
- Zlepšenie a revitalizácia obecného prostredia vrátane regenerácie opustených priemyselných (poľnohospodárskych) lokalít a zníženia miery znečistenia pôdy a vzduchu
- Zvyšovanie retenčnej schopnosti krajiny
- Zachytávanie vody v mieste jej dopadu
- Spevňovanie brehov vodných tokov a podpora udržiavania rázu krajiny
- Údržba riečnych a potokových koryt

Opatrenie 2.3.5

Obnova a údržba poľných ciest a zelene v krajine

Aktivity:

- Spevňovanie, udržiavanie a obnova poľných ciest
- Výsadba a údržba líniovej zelene pozdĺž ciest
- Údržba trávnatých plôch a neobrábanej pôdy

Opatrenie 2.3.6

Obnova a údržba historických a kultúrnych pamiatok, budov a pamätníkov

Aktivity:

- Obnova a údržba historických pamätníkov a pietnych miest
- Obnova a údržba historických budov

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

21.3

PRIORITA 3 EKONOMICKÝ ROZVOJ A RIADENIE OBCE

GLOBÁLNY CIEĽ: SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV

Opatrenie 3.1.1

Stabilizácia existujúcich podnikateľov, podpora ich rozvoja a motivácia prílivu nových investorov

Aktivity:

- Vytvorenie a schválenie motivačných podmienok a obecnej legislatívy obce pre vstup domácich a zahraničných malých a stredných podnikateľov (investorov)
- Vysporiadanie pozemkov a vybudovanie technickej infraštruktúry zóny pre podnikateľov
- Rekonštrukcia a podpora rekonštrukcie budov a prevádzkových priestorov, ktoré sú potrebné na zabezpečenie rozvoja podnikateľov, remeselných dvorov a služieb
- Podpora a motivácia novo vzniknutých podnikateľov a živnostníkov vo výrobnom a remeselnom sektore a službách dostupnými ekonomickými a legislatívnymi nástrojmi obce
- Podpora investícií do infraštruktúry, ktoré občanom poskytujú základné služby v oblastiach energie, životného prostredia, dopravy a informačných a komunikačných technológií
- Podpora rozvoja vnútorného potenciálu, najmä malých podnikateľov a služieb vytváraním sietí, spolupráce a výmeny skúseností medzi obcami a regiónmi
- Podpora a motivácia malých a stredných podnikateľov, ktorí využívajú domáce suroviny
- Rekonštrukcia a modernizácia predajných objektov a nákup technológií a zariadení pre doplnkovú výrobu a spracovanie tradičných materiálov a výrobkov
- Organizovanie pravidelných trhov a workshopov – vytváranie väzieb medzi malým a stredným podnikaním v regióne a kraji
- Podpora marketingu domácich podnikateľov, motivácia občanov využívať služby a nakupovať tovary miestnych podnikateľov
- Podpora a vytváranie akčných plánov zamestnanosti na všetkých úrovniach a podpora nepretržitého rozvoja partnerských štruktúr na miestnej úrovni

Opatrenie 3.1.2

Zvyšovanie informovanosti a využívanie programov rozvoja malého a stredného podnikania

Aktivity:

- Propagácia a pravidelné informácie pre podnikateľov o možnostiach využívania grantov a programov zo štrukturálnych fondov
- Zapájanie miestnych podnikateľov do prípravy a realizácie projektov a grantov v prospech rozvoja obce a podnikateľského prostredia
- Pravidelné informácie o vzdelávacích programoch pre podnikateľov
- Pomoc obce a podpora podnikateľov pri ich využívaní grantov a ďalších podporných programov
- Aktívna spolupráca obce s podnikateľmi pri tvorbe ich projektov a následnej realizácii získaných programov

Opatrenie 3.1.3

Modernizácia technického a technologického zázemia obecného úradu a online dostupnosť služieb a portálov verejnej správy občanom a podnikateľom

Aktivity:

- Nákup softwaru pre komunikáciu občan – samospráva – podnikateľské subjekty
- Nákup aplikačného softwaru na zabezpečenie elektronických služieb pre občanov v obci
- Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti nových informačných technológií a aplikácie nových softwarov pre pracovníkov obce na obecnom úrade

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA

Opatrenie 3.2.1

Stabilizácia a rozvoj poľnohospodárskej produkcie a výroby v obci

Aktivity:

- Podpora zlepšenia a zlepšenie obhospodarovania pôdy
- Podpora rozšírenia chovu dobytku
- Podpora mladých farmárov, podpora obce pri zakladaní rodinných fariem, poľnohospodárskych dvorov a ďalších drobných podnikateľov v poľnohospodárstve
- Propagácia účinného využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v sektoroch poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva so zameraním na zvýšenie účinnosti využitia vody v poľnohospodárstve, zvýšenie účinnosti využitia energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín, uľahčenie dodávok a využitia obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely biohospodárstva, zníženie emisií oxidu dusného a metánu z poľnohospodárstva
- Podpora sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve
- Podpora obnovy a obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov závislých od poľnohospodárstva
- Podpora konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárskej produkcie
- Podpora modernizácie poľnohospodárskych výrobných technológií k lepšej ochrane životného prostredia
- Modernizácia, oprava a budovanie poľných prístupových ciest, inžinierskych sietí a ďalšej technickej podpory pre zlepšenie výroby v poľnohospodárstve a ochrany životného prostredia
- Podpora projektov a investičných aktivít na ochranu životného prostredia a výrobu ekologicky nezávadných potravín
- Podpora pracovnej mobility a pomoc obce zamestnať sa v poľnohospodárstve trvale alebo v sezónnych prácach ľuďom bez vzdelania a ďalším uchádzačom o zamestnanie

Opatrenie 3.2.2

Stabilizácia odbytu poľnohospodárskych výrobkov a podpora remeselných dvorov a služieb

Aktivity:

- Podpora a propagácia pravidelného predaja poľnohospodárskych produktov „z dvora“ v obci a v regióne
- Pravidelné organizovanie obecných trhov so zameraním na ochutnávku a predaj miestnych špecialít, kulinárske špeciality a nezávadné potraviny
- Marketing kvalitných poľnohospodárskych produktov vo vzťahu k obyvateľom regiónu
- Podpora konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárskej produkcie
- Podpora integrácie primárnych výrobcov do potravinového reťazca pomocou systémov kvality, propagácie na miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcov, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií
- Podpora manažmentu rizika poľnohospodárskych podnikov v obci
- Podpora vzniku kooperačných väzieb medzi poľnohospodármi
- Podpora vzniku odbytových družstiev

ÚZEMNÝ CIEĽ: VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU

Opatrenie 3.3.1

Rekonštrukcia infraštruktúry cestovného ruchu

Aktivity:

- Výstavba a modernizácia remeselných dvorov a dielní na výroby tradičných produktov
- Výstavba a modernizácia ubytovacích zariadení pre podporu cestovného ruchu
- Výstavba sezónnej letnej reštaurácie s ponukou domácich produktov
- Vybudovanie informačných a náučných tabúl v obci
- Inštalácia medzinárodne uznávaných turistických značení atraktivít cestovného ruchu (kultúrne, technické, historické pamiatky a prírodné atraktivity)
- Vybudovanie a údržba turistických, náučných chodníkov a cyklistických trás

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

- Vybudovanie oddychových a relaxačných zón
- Podpora podnikania a vytvárania služieb v oblasti agroturistiky

Opatrenie 3.3.2

Propagácia obce

Aktivity:

- Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho dedičstva obce
- Vytvorenie krátkodobého marketingového plánu a strednodobej marketingovej a komunikačnej stratégie obce, budovanie pozitívneho mediálneho obrazu obce
- Realizácia marketingových výstupov, pravidelná propagácia aktivít a podujatí v obci s cieľom prilákať návštevníkov z regiónu, kraja
- Pravidelná komunikácia s regionálnymi a celoštátnymi médiami, prezentácia pozitívnych výsledkov aj zaujímavostí obce
- Budovanie komunikačných a informačných väzieb v mikroregióne, spolupráca s obcami, mestami v oblasti komunikácie s médiami
- Podpora a rozvoj projektov medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce
- Pravidelná účasť na regionálnych, národných aj medzinárodných veľtrhoch, obchodných misiách, odborných seminároch a konferenciách propagujúcich miestny cestovný ruch
- Vytvorenie propagačných materiálov obce
- Budovanie imidžu obce na základe histórie obce, folklórnych tradícií, tvorby remeselných produktov a tradičných výrobkov, prírodných zdrojov, chránených území, využitie potenciálu blízkosti hranice
- Investície do prezentácie kultúrnych aktivít (kultúrne podujatia, festivaly, prezentácie národného folklóru, zvykov a tradícií, kongresov a sympózií) a remeselných dvorov
- Podpora prezentácie príležitostí strávenia voľného času (propagácia cykloturistiky v spolupráci s okolitými obcami)

Opatrenie 3.3.3

Podpora podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu

Aktivity:

- Podpora podnikateľov v oblasti služieb a doplnkových služieb v cestovnom ruchu
- Podpora účasti podnikateľov na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu doma a v zahraničí
- Prevádzkovanie malých predajných miest pre návštevníkov obce s cieľom predaja tradičných výrobkov (ľudovo-umelecké výrobky a i.) a poľnohospodárskych produktov
- Podpora organizovania tradičných jarmokov a trhov
- Pravidelné informácie o využívaní dotačných programov pre podnikateľov v cestovnom ruchu
- Metodická a asistenčná podpora obce malým a stredným podnikateľom v oblasti cestovného ruchu

22. INDIKÁTORY OPATRENÍ

Ambíciou Programu rozvoja obce Belža je v najväčšej miere naplniť jeho očakávania. Programová časť Programu rozvoja vo svojich Opatreniach a Aktivitách presne identifikuje potreby obce. Tieto Aktivity upresňujú a dopĺňajú identifikátory a ich číselné (explicitné) vyjadrenie počiatočného a želaného stavu. Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov pre jednotlivé Opatrenia a sú zároveň aj základným faktorom pri tvorbe kritérií pre čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu. Na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým Opatreniam je možné takto jednoducho monitorovať priebežné plnenie a realizáciu jednotlivých aktivít.

Tabuľka Merateľné ukazovatele realizácie aktivít

OPATRENIE		MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	MERATEĽNÝ UKAZOVATEĽ	STAV V ROKU 2015	STAV V ROKU 2020
1.1.1	Využívanie ekonomických a legislatívnych nástrojov a podpora výhodných podmienok pre priamych investorov	vysporiadané pozemky	ha	0	5
		technická infraštruktúra	m	0	300

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

1.1.2	Zvyšovanie kvality života obyvateľov a dostupnosti bývania v obci	postavené obecné byty	počet	0	8
		postavené nízkoštandardné byty	počet	0	8
1.1.3	Vytvorenie podmienok bezpečného života obyvateľov obce, ochrany ich majetku aj ochrany majetku obce	modernizované kamery	počet	0	10
1.1.4	Podpora aktívnej činnosti mimovládnych organizácií, spolkov a združení	komunitné centrá	počet	0	1
1.2.1	Rozvoj aktívnej politiky trhu práce, posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitosti na trhu práce	dhodobo nezamestnaní	počet	17	4
		nezamestnaní absolventi	počet	3	0
1.2.2	Zvýšenie kvalifikácie pracovnej sily vstupujúcej na trh práce	zamestnaní v regióne	počet	100	200
1.3.1	Budovanie sociálneho zázemia v obci	denný stacionár	počet	0	1
		terénna opatrovateľská služba	počet	1	10
1.3.2	Modernizácia a rozvoj základnej infraštruktúry služieb	obchody s rozličným tovarom	počet	1	24
1.3.3	Vytvorenie a stabilizácia materskej školy v obci	predškolské zariadenia	počet	0	1
1.3.4	Zlepšovanie vybavenosti a podporovanie využiteľnosti škôl, zavádzanie progresívnych foriem výučby a praktických zručností	interaktívne didaktické hračky	počet	0	20
1.3.5	Rozvoj záujmovej činnosti, športových aktivít a kultúrnych podujatí	multifunkčné ihrisko	počet	0	1
		kluby kultúry	počet	0	3
1.3.6	Podpora miestnych kultúrnych, spoločenských a folklórnych tradícií	obecné múzeum	počet	0	1
2.1.1	Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce	opravené miestne komunikácie	m	0	1 500
2.1.2	Rozvoj dopravnej obslužnosti obce	-	-		
2.1.3	Zlepšenie vzhľadu obce a zvyšovanie atraktivity verejných priestranstiev	obecný park	m ²	100	10 000
2.2.1	Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry	vodovod	m	0	3 500
		rekonštrukcia rozhlasu	počet	1	1
2.2.2	Podpora ekologického nakladania s odpadom	separované komodity	počet	6	8
2.3.1	Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie	rekonštrukcia budov na energeticky úsporné	m ²	510	660
2.3.2	Ochrana podzemných a povrchových vôd	kanalizácia	m	0	3 500
		čistička odpadových vôd	počet	0	1
2.3.3	Zapojenie obce do riešenia protipovodňových opatrení a ochrany pred následkami klimatických zmien	priepustnosť potokov	m	0	200
2.3.4	Revitalizácia pôdy a riečnych systémov v obci	spevnené brehy riek	m ²	100	1000
2.3.5	Obnova a údržba poľných ciest a zelene v krajine	spevnené poľné cesty	m	0	500
2.3.6	Obnova a údržba historických a kultúrnych pamiatok, budov a pamätníkov	obnovené pamiatky	počet	0	1
3.1.1	Stabilizácia existujúcich podnikateľov, podpora ich rozvoja a motivácia prílivu nových investorov	noví podnikatelia	počet	0	5
3.1.2	Zvyšovanie informovanosti	nenávratné finančné	€	0	50 000

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

	a využívanie programov rozvoja malého a stredného podnikania	prostriedky			
003.1.3	Modernizácia technického a technologického zázemia obecného úradu a online dostupnosť služieb a portálov verejnej správy občanom a podnikateľom	software	počet	3	8
3.2.1	Stabilizácia a rozvoj poľnohospodárskej produkcie a výroby v obci	samostatne hospodáriaci roľníci	počet	1	3
3.2.2	Stabilizácia odbytu poľnohospodárskych výrobkov a podpora remeselných dvorov a služieb	predaj z dvora	počet	0	5
3.3.1	Rekonštrukcia infraštruktúry cestovného ruchu	ubytovacie zariadenie	počet	0	1
		stravovacie zariadenie	počet	0	1
3.3.2	Propagácia obce	propagačný materiál	počet	0	3
3.3.3	Podpora podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu	podnikatelia v službách cestovného ruchu	počet	0	3

Zdroj: vlastné spracovanie

D REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť Programu rozvoja obce Belža identifikuje manažment riadenia, popisuje organizačné zabezpečenie realizácie aktivít, systém monitorovania a hodnotenia plnenia Programu rozvoja obce, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

23. MANAŽMENT PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Obecné zastupiteľstvo

je najvyšším orgánom riadenia a realizácie Programu rozvoja obce. Schvaľuje Program rozvoja obce, jeho aktualizáciu a aktualizáciu jeho častí a schvaľuje hodnotiacu správu realizácie. Vymedzuje činnosť pri operatívnom riadení Programu rozvoja obce a menuje členov Riadiacej skupiny a členov Pracovných skupín pre jednotlivé problémové oblasti.

Obecné zastupiteľstvo ďalej: kontroluje dosahovanie stanovených cieľov, pravidelne sleduje a hodnotí výsledky implementácie, schvaľuje partnerstvá územnej spolupráce s orgánmi a inštitúciami všetkých oblastí spoločensko-ekonomického a kultúrneho života, ktoré realizáciou svojich rozvojových aktivít prispievajú k naplneniu cieľov Programu rozvoja. Schvaľuje a koordinuje partnerstvá územnej spolupráce aj s podnikateľskými subjektmi, zamestnávateľmi a s neziskovým sektorom za účelom naplnenia aktivít Programu rozvoja obce. Má na zreteli vyvážený rozvoj územia.

Starosta

je koordinátorom a manažérom realizácie Programu rozvoja obce. Zvoláva pravidelné stretnutia k Programu rozvoja, navrhuje obecnému zastupiteľstvu na schválenie jednotlivé námety a podnety na realizáciu projektov.

Riadiaca skupina

plní funkciu poradného a iniciatívneho orgánu obecného zastupiteľstva v otázkach Programu rozvoja. Je zložená z troch členov, ktorých zvolilo obecné zastupiteľstvo. Dohliada a zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj prostredníctvom Programu rozvoja a Akčných plánov. V súčinnosti s obecným zastupiteľstvom pripravila víziu, stratégiu, aktivity strategického rozvoja obce, koordinuje spoluprácu s externým prostredím na vypracovaní Programu rozvoja.

Riadiaca skupina ďalej: analyzuje potreby, ktoré sa plánujú prefinancovať z príspevkov na projekty, sleduje výzvy na predkladanie žiadostí, legislatívu, pravidlá, pri príprave spolupracuje s externým prostredím, vytvára podmienky pre realizáciu projektov, monitoruje priebeh realizácie projektov, zúčastňuje sa na kontrole práce na projektoch, kontroluje práce na realizácii projektov a hodnotí

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

ukončené projekty. Sleduje legislatívu a pravidlá pre čerpanie fondov EÚ a grantov, komunikuje s riadiacim orgánom. Vede databázy kontaktov, vedie prehľad o organizáciách tretieho sektora a podnikateľoch.

Pracovné skupiny

sú vytvorené k jednotlivým problémovým oblastiam Programu rozvoja obce. Pripravujú na prerokovanie vymedzenie prioritných projektov, plán ich realizácie, využitie zdrojov financovania, plán dofinancovania projektu, hodnotenie realizácie a dopadu projektov a iné. Pracovné skupiny sú zložené z odborníkov na jednotlivé problémové oblasti. Členov pracovnej skupiny schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Realizácia Programu rozvoja vyžaduje systematickú prácu, stanovenie priorít, rozloženie financovania, získavanie úverov a cudzích zdrojov a sledovanie výziev jednotlivých riadiacich orgánov pre eurofondy. Odporúča sa zriadenie plateného zamestnanca obce za účelom získavania cudzích nenávratných prostriedkov, administrovanie eurofondov, komunikáciu s verejným obstarávateľom či stavebným dohľadom. Zriaďovanie ďalších orgánov v súvislosti s Programom rozvoja obce je bezpredmetné.

24. MONITOROVANIE A HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie Programu rozvoja obce patria aj **monitorovanie a hodnotenie** na úrovni programu ako celku aj jednotlivých aktivít.

Základom aktuálneho prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov a orientácia na výsledky. Premenu plánovaných vstupov, výstupov a výsledkov na skutočné vstupy, výstupy a dosiahnuté výsledky prostredníctvom výberu a implementácie aktuálnych projektov možno pozorovať v reálnom čase pomocou monitorovacích mechanizmov.

Monitorovanie, ktorého dominantným nástrojom sú merateľné ukazovatele, je zamerané predovšetkým na sledovanie efektivity implementačných a riadiacich mechanizmov Programu a na dosahovanie cieľov Programu. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie Programu daný aj externými faktormi mimo dosahu Programu. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny ale aj výraznejší vplyv. Práve preto je pri tvorbe Programu kľúčové identifikovať pokiaľ možno všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť dosahovanie zvoleného výsledku a rozhodnúť, ktoré z nich budú predmetom Programu. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku t.j. reálneho dopadu Programu na zmenu sociálno-ekonomickej reality možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov.

Dopady nie sú merané prostredníctvom ukazovateľov, ale vhodne zvolenými metódami hodnotenia. Hodnotenie vychádza z údajov získaných na základe monitorovania, kombinuje ich s ďalšími údajmi a poskytuje pridanú hodnotu pre proces rozvoja. Monitorovanie aj hodnotenie zabezpečujú všetky subjekty zúčastnené na riadení Programu rozvoja obce v rozsahu zadefinovaných úloh a zodpovedností.

24.1 MONITOROVANIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Úlohou obce a jej manažmentu je pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie plnenia Programu rozvoja. Hlavným cieľom monitorovania je pravidelné sledovanie realizácie Opatrení a Aktivít Programu rozvoja s využitím systému merateľných ukazovateľov. Výstupy z monitorovania zabezpečujú pre manažment vstupy pre rozhodovanie za účelom zlepšenia implementácie Programu rozvoja, vypracovávanie priebežných správ a záverečnej správy o realizácii Programu rozvoja.

Monitorovanie na úrovni Priorít a Cieľov Programu rozvoja ako celku bude zabezpečovať **Riadiaca skupina**. Údaje získané v procese monitorovania predstavujú významný zdroj informácií pre riadenie Programu rozvoja a pre prijímanie rozhodnutí obecného zastupiteľstva, či je potrebné Program rozvoja aktualizovať, meniť alebo dopĺňať. Zároveň sú tieto údaje využívané v procese priebežného hodnotenia Programu rozvoja. Monitorovanie prebieha na základe systému merateľných ukazovateľov definovaných v predchádzajúcej časti Programu rozvoja. Riadiaca skupina využíva informácie monitorovania Priorít a Cieľov ako podklad pre priebežné hodnotenie Programu rozvoja, samostatnú monitorovaciu správu Priorít a Cieľov nepripravuje.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

V súvislosti s implementáciou Programu u rozvoja je monitorovanie na úrovni individuálnych projektov (aktivít) zabezpečované zodpovednými projektovými manažermi. Na rozdiel od monitorovania Priorít a Cieľov tuto je potrebné pravidelne pripravovať a schvaľovať monitorovaciu správu. Harmonogram prekladania monitorovacej správy vyplýva z každého realizovaného projektu individuálne. Monitorovacia správa má spravidla aj predpísanú štruktúru a povinné náležitosti podľa pokynov v projekte.

24.2 HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie Programu rozvoja, jeho súlad s Cieľmi stanovenými v Programe rozvoja, analyzuje účinnosť realizovaných procesov, vhodnosť nastavenia jednotlivých Opatrení a Aktivít a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas platnosti Programu rozvoja obce sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení platnosti Programu rozvoja vykonať následné hodnotenie. Výsledky hodnotenia Programu rozvoja sa zverejnia podľa platnej legislatívy.

Pri hodnotení Programu rozvoja je potrebné prihliadať na skutočnosť, že stratégiu Programu rozvoja obce pripravovali reprezentanti obce v určitom reálnom čase a v súlade so svojimi programovými vyhláseniami a predstavami v reálnom čase. Nie všetky ambície ostávajú vplyvom času a rozvoja aktuálne a reálne, nie všetky aktivity ostávajú prioritné a nie všetky ciele je možné zrealizovať. Niektoré aktivity môžu vychádzať z momentálnej situácie v obci, pričom s odstupom času sa môžu javiť ako málo významné. Program rozvoja obce nie je dogma a nie je to nemenný materiál, je to vytýčenie dlhodobých Priorít a Cieľov obce z pohľadu väčšinových záujmov a poradia financovania. Obecné zastupiteľstvo môže tento materiál dopĺňať a aktualizovať.

Priebežné hodnotenie je séria hodnotení, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu rozvoja skúmať rozsah, do akého sa využili prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť plánovania a sociálno-ekonomický dopad. Zároveň identifikuje faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu rozvoja vrátane udržateľnosti a identifikovania vhodných postupov. Hodnotenie sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania Programu až po predloženie Záverečnej správy Programu. Priebežné hodnotenia sa odporúča vykonávať raz ročne, minimálne raz za dva roky. Hodnotiace obdobie je obdobie od 1. januára do 31. decembra príslušného roka. Správu z hodnotenia predkladá Riadiaca skupina obecnému zastupiteľstvu najneskôr do 6 mesiacov po uplynutí príslušného hodnotiaceho obdobia. Základnými podkladmi pre prípravu hodnotenia sú monitorovacie správy Priorít a Cieľov aj monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného Programu rozvoja. Výsledky hodnotenia sú podkladom pre rozhodnutie obecného zastupiteľstva pri ďalšom riadení realizácie Programu rozvoja za účelom dosiahnuť žiaduci pokrok smerom k naplneniu hlavných priorít a cieľov. Výstupom priebežného hodnotenia je **Hodnotiaca správa**.

Následné hodnotenie Programu rozvoja skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv na rozvoj obce. Následné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania Programu rozvoja ako celku a identifikuje osvedčené postupy. Výstupom následného hodnotenia je **Záverečná správa o hodnotení Programu rozvoja obce Belža**. Hodnotiace obdobie pri následnom hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie Programu rozvoja. Vypracovanie Záverečnej správy zabezpečí Riadiaca skupina, ktorá ju do 6 mesiacov od ukončenia platnosti Programu rozvoja predkladá obecnému zastupiteľstvu na vedomie.

Hodnotiaca správa a Záverečná správa o hodnotení nemajú predpísanú presnú formu, k náležitostiam správ patrí: aké obdobie hodnotí, akú úroveň Programu hodnotí (Ciele, Opatrenia, Aktivity), aký bol očakávaný, želiteľný výsledok, plánovaný termín realizácie, rozpočet vnútorných aj externých zdrojov a aký je skutočný výsledok. Správa by mala v závere analyzovať dôvody nespĺnených očakávaní a navrhnúť efektívny spôsob nápravy – aktualizáciu Programu rozvoja, v prípade ukončenia jeho platnosti navrhnúť pri ďalšom schvaľovaní iné priority a ciele. Zo správy má byť zrejmé kto ju pripravil, na základe akého monitorovania a ďalších vstupných informácií. Správu berie obecné zastupiteľstvo na vedomie.

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

Tabuľka Časový harmonogram monitorovania a hodnotenia Programu rozvoja

HODNOTENIE	ČASOVÝ PLÁN	PERIODICITA/DŮVODY
PRIEBEŽNÝ MONITORING	2016, 2017, 2019, 2021	z dôvodu aktualizácie Programu rozvoja
OPERATÍVNY MONITORING	podľa realizácie projektov	
PRIEBEŽNÉ HODNOTENIE ČASTI PROGRAMU ROZVOJA	2016, 2017, 2019, 2021	
AD HOC MIMORIADNE HODNOTENIE	podľa potreby	pri značnom odklone od stanovených priorít a potreby iných cieľov
ZÁVEREČNÉ HODNOTENIE	v závere platnosti Programu rozvoja	

Zdroj: vlastné spracovanie

25. KOMUNIKÁCIA PROGRAMU ROZVOJA

Starosta ako reprezentant obce bude dohliadať na zverejnenie hodnotiacich správ pre obyvateľov a ďalšie zainteresované subjekty na verejnej časti obecného zastupiteľstva a prostredníctvom web stránky samosprávy obce, aby mala verejnosť pravidelné priebežné informácie o stave implementácie Programu rozvoja, o realizácii prebiehajúcich projektov ako aj informácie o možnostiach získania nenávratných finančných prostriedkov v rámci partnerstva s obcou. Za komunikáciu s poslancami aj s verejnosťou je zodpovedný starosta obce.

26. AKČNÝ PLÁN NA ROKY 2016 - 2017

Tabuľka Akčný plán 2016 – 2017

OPATRENIE, AKTIVITA	TERMIN (ROK)	ZODPOVEDNÝ	FINANCOVANIE
PRIORITA 1			
Opatrenie 1.1.3 Vytvorenie podmienok bezpečného života obyvateľov obce, ochrany ich majetku aj ochrany majetku obce			
Aktivita Zavedenie, modernizácia a údržba kamerového systému vo verejných priestoroch obce, kamerové monitorovanie centra obce	2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Opatrenie 1.3.1 Budovanie zázemia sociálneho zabezpečenia v obci			
Aktivita Vybudovanie, modernizácia a údržba centra poskytovania sociálnych a zdravotníckych služieb s dennou starostlivosťou	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Materiálne zabezpečenie a interiérové vybavenie centra poskytovania sociálnych a zdravotníckych služieb s dennou starostlivosťou	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
PRIORITA 2			
Opatrenie 2.2.1 Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry			
Aktivita Dostavba a rekonštrukcia spoločného kanalizačného potrubia v obci	2016	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

			max 5%
Opatrenie 2.3.1			
Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie			
Aktivita Rekonštrukcia kultúrno-správnej budovy s ambíciou zníženia energetickej zaťažnosti a úspory energií	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Rekonštrukcia a modernizácia interiérového vybavenia a interiérových médií, hlavne elektrických rozvodov v kultúrno-správnej budove	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Znižovanie spotreby energie v obecných objektoch, budovách postupnou rekonštrukciou	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Opatrenie 2.3.3			
Zapojenie obce do riešenia protipovodňových opatrení a ochrany pred následkami klimatických zmien			
Aktivita Úprava starého koryta rieky Belža	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
PRIORITA 3			
Opatrenie 3.1.3			
Modernizácia technického a technologického zázemia obecného úradu a online dostupnosť služieb a portálov verejnej správy občanom a podnikateľom			
Aktivita Nákup softwaru pre komunikáciu občan – samospráva – podnikateľské subjekty	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Nákup aplikačného softwaru na zabezpečenie elektronických služieb pre občanov v obci	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti nových informačných technológií a aplikácie nových softwarov pre pracovníkov obce na obecnom úrade	2016 - 2017	obec, starosta	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%

Zdroj: obec Belža, 2015

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

E FINANČNÁ ČASŤ

Zdroje financovania cieľov, opatrení a aktivít, definovaných v Programe rozvoja obce Belža tvoria dôležitú časť dokumentu. Finančný plán je reálnym odrazom schopnosti obce realizovať konkrétne aktivity a tým aj životaschopnosti celého dokumentu. Náročnosť viacerých plánovaných aktivít predpokladá viacdrojové financovanie.

Aktuálna legislatíva umožňuje pre regionálny rozvoj využívať okrem vlastných zdrojov (rozpočet obce) aj zdroje zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev, zo štátnych účelových fondov, z prostriedkov fyzických osôb, z prostriedkov právnických osôb, z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií i ďalších subjektov. Doplnkovým zdrojom sú finančné prostriedky z Európskej únie.

Program rozvoja obce Belža je rozvojovým dokumentom obce. Obec v nadväznosti na strategickú, programovú aj finančnú časť tohto dokumentu každoročne pripraví svoj rozpočet (jednoročný aj viacročný) tak, aby bola pripravená finančne zvládnuť plánované aktivity, aj v súvislosti s Akčným plánom na daný rok s využitím možností externých zdrojov. Program rozvoja obce je strednodobým rozvojovým dokumentom. Obec pri jeho schvaľovaní zobrala do úvahy fakt, že z dôvodu strednodobosti (do roku 2022) nie je možné finančnú časť plánovaných aktivít čo do objemu plánovaných finančných prostriedkov presne vymedziť, len rámcovo predpokladať. Do precízneho spracovania finančného rozpočtu vstupujú viaceré faktory, predovšetkým miera inflácie a vývoj cien prác, služieb a tovarov všeobecne. Obec Belža každoročne pri schvaľovaní svojho rozpočtu na nasledujúci rok, vrátane schvaľovania viacročného rozpočtu pripraví a zohľadní aj aktualizáciu akčného plánu na nasledujúci rok a pripraví pre jeho naplnenie aj finančný rozpočet.

ZÁVER

Schválený Program rozvoja obce Belža je otvorený dokument, ktorý sa môže dopĺňať o nové Aktivity a Opatrenia, respektíve, môžu sa niektoré Aktivity a Opatrenia zrušiť. Slúži ako rozvojový dokument pre obec a jej obyvateľov a podnikateľské zázemie. Vykonateľnosť jednotlivých Aktivít, Opatrení a dosiahnutie stanovených Cieľov bude závisieť od mnohých faktorov. Najkritickejším prvkom je finančná náročnosť jednotlivých priorít. Dôležitým faktorom sú aj komplikované vlastnícke vzťahy v obci. Pridanou hodnotou pri realizácii jednotlivých Aktivít je aktívne zapojenie obyvateľov do rozvoja obce. Realizátorom Programu rozvoja obce Belža nie je len samotná obec, ale aj obyvatelia, miestni podnikatelia, záujmové skupiny a aj štátna správa, preto popri financovaní z rozpočtu obce sa pri jednotlivých opatreniach počíta s viacdrojovým financovaním.

Realizáciu Programu rozvoja riadi manažment obce. Riadenie realizácie je založené na orgánoch obce. Raz ročne reprezentanti obce priebežne vyhodnotia realizáciu Programu rozvoja a Akčných plánov na daný rok. Zároveň dohodnú Akčné plány na najbližší rok.

Program rozvoja obce – ako strednodobý dokument – je možné kedykoľvek aktualizovať. Cieľom aktualizácie je identifikovanie vývojových tendencií a udalostí v obci a ich využitie k aktualizácii tak, aby nedošlo k zásadnej zmene vízie, priorít a cieľov. Z dôvodu stability je doporučené prípadnú aktualizáciu prevádzkať v určitých časových intervaloch v nadväznosti na ročné hodnotenie. Komplexná aktualizácia Programu rozvoja sa bude realizovať pred ukončením platnosti súčasného dokumentu.

Program rozvoja obce je uverejnený na webovej stránke obce a je tak prístupný obyvateľom, podnikateľom aj širokej verejnosti. Nerieši a ani nevlýva na územia NATURA 2000 a neovplyvňuje životné prostredie.

SCHVÁLENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

DOKUMENT	PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU: ÚVOD: táto časť dokumentu obsahuje obsah dokumentu podľa jednotlivých kapitol, stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PRO, stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov týkajúcich sa vymedzeného územia a stručný popis inštitucionálneho a časového zabezpečenia spracovania PRO; ANALYTICKÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje komplexnú analýzu súčasného stavu územia; je členená na ANALÝZU VNÚTORNÉHO PROSTREDIA, ANALÝZU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA, hodnotenie rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov a zhodnotenie
-----------------	---

PROGRAM ROZVOJA OBCE BELŽA

	<p>súčasného stavu územia (SWOT);</p> <p>STRATEGICKÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje víziu územia, formuláciu a návrh stratégie, a výber a popis strategických cieľov v jednotlivých oblastiach rozvoja;</p> <p>PROGRAMOVÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje konkrétne opatrenia a aktivity vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám a súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt;</p> <p>REALIZAČNÁ ČASŤ: je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja formou akčných plánov;</p> <p>FINANČNÁ ČASŤ: obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce;</p> <p>ZÁVER: obsahuje finalizáciu dokumentu a jeho predloženie na schválenie;</p>
SPRACOVANIE	<p>FORMA SPRACOVANIA: Program rozvoja obce Belža je spracovaný „na kľúč“ s podporou reprezentantov zúčastnených na jeho tvorbe a spracovaní. Pri spracovaní Programu rozvoja je použitá kombinácia expertnej a komunitnej metódy, kde návrhy častí Programu rozvoja boli doplňované, pripomienkované poslancami s cieľom dosiahnuť maximálnu dohodu o rozvoji obce. Zdrojom informácií bol obecny úrad, Štatistický úrad, Katastrálny úrad a ďalšie. Spracovatelia vychádzali z poznatkov od manažmentu obce, využili získané iniciatívne návrhy zo stretnutí s riadiacou skupinou a s pracovnou skupinou. Program rozvoja obce je v súlade s koncepčnými dokumentmi vyššieho územného celku aj v súlade s aktuálnou legislatívou.</p> <p>OBDOBIE SPRACOVANIA: Plán rozvoja obce bol spracovaný v období november - december 2015</p> <p>RIADIACA SKUPINA: Pozostáva z 3 členov a k príprave Programu rozvoja sa členovia riadiaceho tímu stretli 2x.</p> <p>PRACOVNÁ SKUPINA: Pozostáva z 3 členov a k príprave Programu rozvoja sa členovia pracovnej skupiny stretli 3x.</p> <p>NÁKLADY NA SPRACOVANIE: Program rozvoja obce bol spracovaný v nadväznosti na Zmluvu o dielo medzi obcou Belža a spracovateľom za dohodnutú cenu za dielo.</p>
PREROKOVANIE	Program rozvoja obce Belža bol prerokovaný a pripomienkovaný na obecnom zastupiteľstve dňa: 11. 1. 2016
SCHVÁLENIE	Program rozvoja obce Belža bol schválený na obecnom zastupiteľstve dňa: 11. 1. 2016

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

PHSR – Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja

PRO – Program rozvoja obce